

RAZTOLNACHENYA

ZVERHU

VELIKOGA

KATEKISMUSHA

VU

CZESZARZKO - KRALYEVZKIH DERSAVAH ZA NAVUCHANYE ODLUCHENOGA.

NAVLAZTITO

ZA PODVUCHATI LADANZKO LYUDZTVO Z-PRIDANEMI NA KREPOZTNO DERSANYE KERSCHANZKO ZPADAJUCHEMI NAVUKI ZKUP SZLOSENA Y NA HORVATZKI JEZIK PRENESHENA

PO

JOSEFU ERNEZTU MATTHIEVITS

Kralyevzke Perveshne Skole Zagrebechke Navuka Kerſchànzkoga, y Hiſtorie Szvètoga Piſzma Navuchitelu.

ZTRAN II.

Od Ufanya.

Z-dopuſchènyem Poglavàrov.

VU ZAGREBU,

PRITIZKANO VU CZESZ. KRALY. SZLOBODNOJ NOVOSZELZKOJ SZLOVOTIZKI.

1796.

Ja pako ufalszemsze vu te Gozpone: rekelszem: Ti jeszi Bòg mòj: vu rùkah tvojeh szrechà moja. Psal. 30. v. 18.

RAZLAGANYE PERVO.

Dél II. Od Ufanya.

RAZDELENYE I.

Kaj je Kerſchànzko ufanye?

Perva dúſnozt Bogochàztja je Vera. Vſza, kojagod od oveh dúſnoztih vam, lyubleni Farniki! znati potrèbna jeſzu, vu razlàganyah Ztràni perve vam obilno raztolnàchil jeſzem, y vaſz zadòzti podvùchil, kaj veruvati mòrate. Vezda preztùpemo mi na drùgi dél Bogochàztja, koi je ùfanye. Ovo ùfanye je iztinzki pajdàsh Vere, je neprecẑenyeni dàr nebèzki. Kajbi nam hàſznelo veruvati, dabi

prez ůfanya mòrali ſiveti? Za lùdo bi nam Vera napervo poztàvlyala veſzèlje Neba, ako ovo ùfatiſze nebi puztìla, Nash ztàlish bibil obchinzkem nàchinom krùto nevôlyen, y ſalòzten, dapàche pun zdvojênya, dabi mi prez ùfanya ſiveti mòrali. Prez ùfanya bi bili med vſzem ztvorjènyem naj neſzrechnèshi. Ufanye podiſe ſzerdcze nashe, ako ono ſalozt tia do zemlye je zavàlila, ono zaſzladyùje ſuhkòchu vezdashnyega ſivlènya, ono razveſzelyùje naſz, y krèpi, kada naſz vnòge teskòche na pùtu krèpozti zmùche, ono naſz bàtrive chini, kada vnòge ſzuprotivchine nam ſalozt zavdàvaju, ono naſz zprevàdya tia do groba, y chini, da ſzmert miròvno chàkamo. Kak anda vam, moji dragi Farniki! vnogo vu tom poztàvlyeno biti mòra, da vu ovoj Bogóchàztja ztràn-ki, koja na ùfanye Kerſchànzko zpàda, dobro podvuchiteſze, tak ovu preſtimànu krèpozt poznati, kak y czèlu nye vrèdnozt ràzmeti? Ja iz moje ztràni hochu, kuliko najvech bude mogùche, terſzitiſze, vam z-pomòchjum Bòsjum temelyitoga nàvuka od nyega napervo donèzti. Vi pako iz vashe ztràni nezkràtete meni ono pàzenye, z-kojem do vezda moja razlàganya poſzlùshali jezte.

Kaj

Kaj je Kerſchànzko Uſanye?

Kerſchànzko ùſanye je zverhunaturàlzka od Boga vlejàna krèpozt, z-kojum mi tvèrdno chàkamo od Boga vſza, koja nam je obèchal.

Krèpozt ovu Kerſchànzkoga ùſanya dobìvamo mi na ſzvètom Kerztu, gde nam nevidyenem nàchinom od Dùha ſzvètoga vlèvaſze y podàje, y po kojoj mi vu ztàlish poztàvlyamoſze, y p[illegible]kladnozt dobìvamo vſze ùſatiſze, kaj nam je Bòg obèchal. Odovud zpelyàvaſze, kaj je Kerſchànzki ùſatiſze.

Kaj je Kerſchànzki uſatiſze?

Kerſchànzki ùſatiſze je tvèrdno od Boga chàkati, koja nam je obèchal.

Kerſchànzki ùſatiſze, od cheſza ovde jedìno je govorènye, neznamènuje ſzamo kakvugod zaùſanozt, koju chlovek vu lyùdeh, ali drugeh ztvàrih poztàvlya. Zaizto nè, ovakvo ùſanye nevuchì naſz nasha ſzvèta Vera, nego ona hoche y zapovèda, daſze mi jedìno vu Gozpona, Boga nashega ùſamo. Kerſchanzki anda ùſatiſze znamènuje zaùſanozt vu Boga poztàviti, vſze dobro, budi telòvno, ali duhòvno, jedìno od Boga chàkati, vu vſzeh potrebòchah nuternyeh y zvànakeh k-nyemu

vtè-

vtèchiſze, z-tvèrdnem y iztinzkem zaùfanyem vſza dobra od nyega zadobiti, koja nam je obèchal.

Naj preſtimanèsha ztràn, vu kojoj mi poleg temelyiteh nàvukov Vere dobro podvùchatiſze mòramo, je nashe ùfanye, ali ono, kaj mi od Boga ùfatiſze mòramo.

Kajſze ùfamo od Boga?

Ufamoſze mi od Boga ſitek vekivèchni, to jezt, vekivèchno blàſenztvo, y pomochi k-zadoblènyu prikladne.

Sitek vekivèchni, vekivèchna y najveksha cheztitozt Neba je ono, kaj mi za glavnù ztrànku ùfanya nashega imati mòramo. Chàzt, poſtènye, y ſzrecha jednòch zkupvàraſchani Szvètczev, zkupòdvetniki Jeſusha Kriſtusha y Szini Bòsji pòztati, jeſzu ona, koja mi chàkati, koja mi pròſziti, y zverhu kojeh nashe ùfanye poztàviti mòramo.

Ovu tak veliku, Boga vrèdnu, y za naſz tak ſzrechnu, nàmeru nam napervoztàvlya Vera ùfanya nashega. Na ov czily y nàmeru jeſzmo mi jedino, kak veli Apoſtol, zvàni: *Bòg vſze miloſcke, koi mene zvàl je na vekivèchnu diku Velichànztva ſzvojega.* 1. Petri 5. 10. Da naſz na vekivèchnoga ſivlènya ù-

fanye

ſanye podigne, Jeſush na ſzvét je doshel, nyegov nàvuk, nyegove pèlde, nyegova muka y ſzmert, vſze, kaj je govoril, vſze, kaj je chinil to izto ſzvedòche. Jedìno vſi-vanye ovoga vekivèchnoga ſitka vchini naſz zadovòlyne, y zvershèno ſzrechne. Ov an-da ſitek vekivèchni, ovo vekivèchno blàſen-ztvo je ono, kaj mi pred vſzemi dugovànyi ùfatiſze mòramo. Ali kajti ovo vekivèchno blàſenztvo zkupa je plàcha, koju mi zaſzlù-ſiti mòramo, y takaj vſze potrèbne nàchine potrèbuvati, da ono zadobìmo, anda nè ſzàmo ovo blaſenztvo ztrànka ùfanya nàshe-ga, nego takàj pomochi k-zadoblènyu prikla-dne. Naj oſzebujnèshe pako pomochi jeſzu, miloſcha Bòsja, prez koje nikaj dobra, y za Nebo najemnoga vchiniti nemoremo, odpùzt-chanye nasheh grèhov, koji nam Nebo za-piraju, *vu koje nikaj zaſzmradyenoga, niti odùr-nozt zrokujùchega, niti làs nedòjde.* Apoc. 21. 17. Jedno pobòſno ſivlènye, koje vu zver-shènom obdersàvanyu zapovedi Bòsje ztoji, od koje Kriſtush veli, da nyu obdersàvati mòramo, ako hochemo vu ſitek vlezti: *hoches vu ſitek vlezti, obdersàvaj zapovedi.* Matth. 19. v. 17. y obztòjnozt vu dobru do koncza. Ar Kriſtush veli: *koj do koncza obztoji, on bude zvelichen.* Matth. 10. 22. Pràvo ùfanye

 Ker-

Kerſchànzko nadalye ztoji vu tom, daſze mi nè ſzamo jedino ùfamo zvelicheni biti, nego da mi Boga takàj za pomochi k-tomu potrèbne krùto jàko proſzimo, to jezt, daſze mi vu nashu laztovitu jăkozt, koja je mala y ſzlaba, nezàùfamo, nego pri Bogu nepreztàncze za pomoch miloſche nyegove proſzimo, da mi, akoſzmo zagrèshili bili, „ odpùztchanye grèhov nasheh po Jeſushu Kriſtushu ùfamoſze, y z-ovem ùfanyem objàcheni pomochi za odpùztchanye grèhov odrèdyene potrèbujemo, da mi zapovedi Bòsje obderſàvamo; y od pùta nyih neodztùpimo, nego pri tom ztàlni do koncza obztojimo. koi pako zrok je ùfanya nashega.

Zakajſze ùfamo?

Mi ùfamoſze, kajti Bòg vſzamogùchi, vu zpunyàvanyu ſzvojeh obechànyih veren, nepreſzèſno dober y miloztiven je, zàto zpùniti more y hoche, kaj je obèchal.

Ufanye nashe zvelichitiſze, y pomochi k-tomu potrębne zadòbiti, imaju ſzvòj temely vu obechàn yu, koje Bòg je vuchinil, da on naſz zvelichene vchiniti, y nam k-tomu potrèbne nàchine dati hoche. Obechànya chlovechànzka nèſzu nigdàr zadovòlyno tvèrden y ſzegù-

ren temely, ùfanye nashe vu ona poztàviti, Lyùdi vnogo pùti ne dersè, kaj obèchaju, nekuliko iz nevèrnozti, kajti nècheju, nekuliko iz nemogùchnozti, kajti nemoreju. Drugach zevfzèma je pri Bogu. Kàda Bòg kaj obècha, tak moremo mi fzegùrno, prez vfzake pogibeli napèlyatifze, to ùfatifze, kajti on vu fzvojih obechànyih neprefzèfno veren, y za ona izpùniti mochi neprefzèfno mogùch, y za izpùniti hoteti neprefzèfno dober y miloztiven Bòg je. Prilòfemo anda ova k-dugovànyu, od kojega govòrimo. Bòg je nam obèchal fitek vekivèchni. Ovo nafz vuchi Vera, y fzvèti Pavel ochivezto govori pishùchi ovak: *vu ùfanye fivlènya vekivèchnoga, koje Bòg, koi ne lafe, obèchal je pred vremènih vèkov.* Ad Tit. 1. 2. Bòg fzvoje obechànye, ako mi dobro fiveli budemo, za iztinzko izpùni, arje veren, zàto opomina Sz. Pavel, da mi vu nashem ùfanyu tvèrdno obztojimo: *dèrfemo vaknàvnye ùfanya nashega nepremènyeno, ar veren je, koi je obèchal.* Ad Hebr: 10. 23. Bòg more fzvoje obechànye derfati, Bòg more nafz zvelichene vchiniti, *ar vfza pri nyem jefzu mogùchna.* Matth. 19. 26. y kajti je Gozpon Neba. Bòg hoche zadnich takàj fzvoje obechànye zpùniti, y nafz zvelichene vchiniti, kajti nepre-

nepreſzèſno je dober, y ova izta dobròta nyega giblye, da hoche vſze lyùdi zvelichene imati, *koi koche, daſze vſzi lyùdi zvelichiu.* 1. ad Tim. 2. 4.

Kada mi vſza ova dobro premiſzlimo, lahko ràzmeli budemo, da mi jedino vu Bogu naj jakshi temely ùfanya izkati y nàjti moremo, y vu nikoga kak vu nyega tak veliku zaùfanozt poztàviti nemòramo, budi duhòvna ali telòvna potrebòcha. On je nam vſze obèchal dati, kaj Dùshi y tèlu je potrèbno, kajti je veren, zkràtiti nèche nigdàr, dati nam, kaj mi ràzumno, y kerſchànzki od nyega proſzili budemo. On je nepreſzèſno dober, y nigdo nè za naſz tak dober, y za nashe dobro zkerblyiv kak on. On je Bòg vſzamogùchi, koi vſza more, koi vſze kinche vu rùkah ſzvojeh ima, y zviraliſche vſzeh dàrov je. On jedino more nam pomòchi, y prez nyega nigdo. Pri lyùdeh nenahàdyamo mi takvoga temelya ùfanya, ztopùti nemogu nam pomèchi, kada nam pomoch najbolye je potrèbna, ztopùti nècheju pomòchi, ako takàj bi mogli. Pri Bogu pako niti menyka mogùchnozt, niti vòlya. David, on Kràly veliki zpoznàval je ovo, zàto vu vſzeh prilikah y pripechènyah ſivlènya ſzvojega ùfalſze je vu Gozpona.

Vute

Vute ufalszemsze Gozpone, obshànyen nebudem nigdàr. Psal. 30. 1. zàto ùfanye nashe vu Boga mòra biti tvèrdno y ztàlno, vszaku nezaùfanozt, bojazlyivozt, szlaboszèrdchnozt, najbolye pako zdvojènyè odhitàvati, ovo preporùcha nam krùto zaùfano zpomenùti Kràly govorèchi: *najsze ùfaju vute, koji pòznaju ime tvoje, ar nigdàr oztàvil neszi one, kojiszute izkali.* Psal. 9. 10.

Najvekshem takàj grèshnikom nè zkràtcheno ùfanye vu Boga. Puna zaizto veszèlja za vsze nasz, kojiszmo zagrèshili, ali mozbiti y vezda vu grèheh nahàdyamosze, iztina. Ar, kakgod veliki nashi grèhi bibili, zroka vendar imamo, vu Gozpona Boga nashega ùfatisze, *pri kojem je miloszèrdnozt, y preobilno odkuplènye.* Psal. 129. 7. *y koi*, kak Prorok Ezekiel veli, *nèche szmerti grèshnika, nego dasze k-nyemu obèrne, y sive.* Ezech. 33. v. 11.

Mòramosze pak, akoszmo zagrèshili, pred vszem hàbati, da vu zdvojnozt neopàdnemo. Chùvatisze takàj mòramo, da zaùfanozt nasha neobèrnesze na prevzètnozt, kója jednàko kakti zdvojnozt, je grèh proti Dùhu szvètomu, kojega mi szebe chinimo krivcze, ako odrèdyene od Bogà Zvelichènya pomochi zamudyàvamo, na obernènye k-Bogu nigdar nemiszlimo, ter vendar ùfamosze zve-

lichiti.

lichiti. Ako anda nashe ùfanye, koje, poklam zagrèshili jefzmo, vu Boga poztàvlyamo, Kerfchànzko biti mòra, takfze naj pervo ùfati mòramo, da pri Bogu oproztchènye grèhov zadobìmo, ùfanye vendar ovo nafz gibati mòra, dafze mi k-nyemu obèrnemo, za grèhe nashe kajamofze, y pràvu pokòru chinimo.

Po kakveh chineh zvershávafze Ufanye Kerfchánzko?

Ufanye Kerfchànzko zvershàvafze ofzebùjno po molitvi.

Molitva je zvershàvanye ùfanya, ar koi za kaj profzi, mòra imati ùfanye zadobiti, kaj profzi, prez ùfanya ovoga zaizto nebi profzil. Kada mi anda Boga molimo, dàjemo po tom znamènye, dafze vu nyega ùfamo. Ovde anda je naj prilichnèshe mezto od molitve govòriti, ali da vafz dugo nezaderfim, hochu vu ofzebneh razlàganyah od ovoga govòriti. *Za* fzada hochemo ovo razlàganye dokònchati.

Navùchanye.

Poztàvemo, moji lyubleni Farniki! vfzu nashu zaùfanozt vu Boga. On je, komu czèlo

czèlo nashe ùfenye dùshî jeszmo. Dùsno je nyemu, ar je Bòg. Bòg je, anda mùdrozti nyegvoj nikaj ne zkriveno, y mogùchnozti nyegvoj vfze je lahko. On je Bòg, anda najvekshi Gozpon zverhu vfzega, zverhu zdravja y betega, zverhu fzreche y nefzreche, zverhu bogàtztva kak y zverhu fziromàftva, zverhu fivlènya y fzmerti; z-ovemi vfzemi delì poleg fzvoje vòlye. On je Bòg, anda vfze je dobro, mùdro y pravichno, kajgod chini. On je Bòg, anda znà nàjti nàchine y pomochi, koje lyùdi nàjti nèznajù; on znà fzvetùvati, gde lyùdi vech pomòchi nemogu, on more chudo chiniti, gde nàravzke pomochi, y chlovechànzke krèpozti zadòztne nèfzu. Moremoli mi nashu zaùfanozt takvomu Bogu zkràt ti?

Vu iztini, moji lyubleni Farniki! zaùfajtefze vu Boga, ovo je dùfnozt vasha. Ali takàj je vefzèlje y cheztitozt vasha. *Blafeni jefzu vfzi, koji ufajufze vu Boga.* Pfal. 2. 13. Zaizto je neizgovòrna cheztitozt, kada vi vu Boga ùfajùchifze vam rechi morete: *Ti Gozpone jefzi ùfanye nashe, poztàvilfzi nam najvekshu obrambu tvoju.* Pfal. 90. 9. Premifzlete dobro ovu iztinu, ar je temely naj vugodnèshega pokoja, kojega vam vu ovom fivlènyu prezkerbeti morete. Bòg na vafz

mi-

miszli, kakgod priprozti jezte, ràvno tak, kakti na Velikàshe y Mogùchne zemèlyzke. Bòg miszli na vasz, akoprèm vam zlo godisze, sziromàski jezte, y vnogo terpeti mòrate. Akoprèm drugem bolye je nego vam, bogatèshi y szrechnèshi jeszu, nego vi, zàto vendar vech nevàlyaju nego y vi pri Bogu, y zàto nelyùbi vasz menye, nego nye. Bòg miszli na vasz; premishlyàvanye veszelo! Vam anda nikaj nepripètchasze vu vashem sivlènyu, kaj iz nyegvoga otchinzkoga providyènya, y nyegveh dobrotivneh rùk nebi dohàdyalo. Ako vam je dobro, on je, kói vam dàlje; godisze vam zlo, on je takàj, koi iz ztanoviteh nam neznaneh, vszigdàr vendar szvèteh, y za vashe dobro odlùcheneh zrokov ono prepùztcha. Vi mòrate vu szrechi y neszrechi Boga dichiti, y vu nyega ùfatisze. Vu ovom ùfanyu ztoji pràva mùdrozt chloveka, nyegov naj zvershenèshi pokoj, jeden pokoj, koi chloveka na pogled vszeh ztvàrih zadovòlynoga chinì, da nikaj vech neseli, nego na vèk terpèchi pokoj vu Nebu. Amen.]

RAZ-

RAZLAGANYE DRUGO.

Razdelènye II.

Od Molitve.

§. 1.

Od Molitvė vu Obchinzkom.

Velika y zmoſna Bogochàztja dúſhozt, od koje mi vu zàdnyem razlàganyu govorili jeſzmo, y koja vu tom ztoji, da mi ùfanye nashe vu Bogu poztàvimo, od naſz zpùniſze, kada Boga molimo. Kada mi molitvu nashu k-nyemu poshilyamo, kada nyega za miloſchu proſzimo, kada nyega vu nasheh potrebòchah zazàvamo, po tom mi nashe ùfanye vu nyega napervo dàjemo, y valùjemo, da od nyega pomochi chàkamo, ar to zaizto nebi proſzili, dabiſze neùfali. Ovde anda je vlaztito mezto, gde od molitve govoriti mòramo. Vu ovom Razlàganyu budemo govorili od molitve vu obchinzkom. Proſzim k-tomu marlyivo poſzlùshanye.

Vu chem ztoji molitva?

Malitva ztoji vu podiganyu fzerdcza k-Bagu.

Moliti znamenuje, fzvoju Dùshu, fzvoje fzerdcze, fzvoju pamet, fzvoja mishlyènya k-Bogu ravnati, z-Bogom razgovàrjatifze. Nemolifze anda, kada chlovek vfzakojàchke molitve fzamo z-rechmi zgovàrja, fzerdcze pako k-Bogu nepodife.

Zakaj molimo?

Mi molimo, da Boga najvekshega Gozpona poleg dùfnozti poftùjemo, y nè fzamo nyemu zahvalni jefzmo za dobra prijeta, nego takàj profzimoga za budûch potrèbna.

Zàkaj josche molimo?

Mi molimo takàj za oproztchènye grèhov, y za pomoch vu obchinzkeh y ofzebneh, làztoviteh y blifnyega nashega potrebòchah od Boga izprofziti.

Pokehdòb vfzakojàchki zroki jefzu, zbog kojeh molifze, tak takàj jefzu vfzakojàchke fele molitve, ofzebùjnèshe zmed oveh jefzu chetiri fzledèche: 1. *Hvàla iliti vklànyanye.* 2. *Proshnya,* 3. *Zahvalènye.* 4. *Aldov.* Kada mi

mi Boga molimo, da mi nyega kakti najvekshega Gozpona vszeh ztvàrih zaradi szàmoga nyega, y zaradi nyegveh nepreszèsneh zvershènoztih postùjemo, kada mi jedno szvèto chudènye y veszèlje vu nami chùtimo, da je Bòg tak velik, pravichen, dober, müder y szvèt, kada mi nash nikaj pred nyim zpoznàvamo, y valùjemo, da nyegova Izvishnozt zverhu nashega ràzuma je, da mi nyegvo bitje preszèchi nemoremo, y da on vreden je, daga vsze ztvorènye dichi, tak ovàkva molitva, ali biva z-szàmem mishlyènyem vu szerdczu, ali zvàna z-rechmi, imenùjesze *Hvàla ilitì vklànyanye Bogu.* Kada mi molimo Boga, da od nyega kaj zadòbiti moremo, kada nyega za oproztchènye grèhov nasheh proszimo, za òszebùjne milosche y dàre, budi duhòvne ali telòvne k-nyemu vtechemosze, tak ovàkva molitva imenùjesze *Proshnya.* Kada mi Boga molimo, da nyemu kakti pochetniku vszega dobra, za-vsza dobra prijeta, y koja nepreztàncze prijemlyemo, nashu zahvàlnozt izkasùjemo, taksze imenùje *Zahvalènye.* Kada mi dragovòlyno nasha dobra, nashe telo z-szvojemi chutenyi nashu Dùshu z-szvojemi krèpoztmi, nasha vsza chinènya y terplènya Bogu aldùjemo, molitva ova imenujesze *Aldov.* Odovud vi-

dimo, da zroki molitve jeſzu vnogoverztni, y gibanye na molitvu nam nigdàr pomènykati nemore. Ar gdo zmed naſz, moji lyubleni Farniki, nema zroka providyènyu y praviczi Bósjoj klanyatiſze, koje zvershenózti vſzaki dàn vu nami pri vſzakojàchkeh pripechènyah oſzebùjnem nàchinom vidiuſze? Gdo zmed naſz vſzaki dàn pomochi Bósje nè potrèben od nyega proſziti? Jeli jeden dàn prèjde, vu kojem mi nyemu za dobra prijeta zahvàliti nebi imali? Nemamoli vſzaku vuru priliku nyemu aldove chiniti?

Na kuliko nàchinov moreſze moliti?

Dvojverztnem nàchinom moreſze moliti, ali jedino znùtra, ali zkupa takàj zvàna; obodvojega nàchina navchiliſzmoſze od Apoſtolov.

Kakſze molitva zvershàva znùtra?

Molitva zvershàvaſze znùtra, kada jedino mishlènye pameti, y ſelya ſzerdcza k-Bogu zdigàvaſze.

Mi moremo Boga hvàliti, y z-nyim razgovàrjatiſze, akoprèm pri tom z-vùztmi nikaj negovorimo. On vdi y zpoznàva vu nashoj pameti nasha mishlènya, y znà ſelyu ſzerdcza nashega; nepotrèbuje anda zvànzke

rèchi

rèchi za ràzmeti nasha nuternya mishlènya, y mi moremo jedìno vu ſzerdczu z-nyim govòriti. Ova molitva zoveſze premishlyàvanye.

Nàchin ov znùtra moliti iztina nè za vſzàkoga, ar prebùdyeno ſzerdcze vidiſze potrèbuvati, koje razſzùditi, y dugovànye z-temelyitem premishlyàvanyem zezvèdati znà. Niſtarmènye ov zaradi ſzvoje oſzebùjne haſzne vſzem lyùdem, kojegagod ztàlisha bibili, krùto preporùchati y ſzvetùvatiſze mòra. Vſzaki Kerſchenik, kojemu zvelichènye je drágo, y iztinzko zvelichitiſze hoche, mòra Dùshu ſzvoju od vſzakoga grèha, koi nyu na vèk zkvárjenu vchiniti more, chiztu chùvati. On mòra tulike pogibèlne zányke y pechine, vu koje nyega ztálish nyegov na pogled dùshnoga zpoznánya poztávlya, dobro pòznati, y od nyih chùvatiſze, y hábati. On mòra znati, kaj je Bogu dùſen, kak ſzvoje dùſnozti proti Bogu zpunyáva, jeli vu czèlom ſzvojem ſivlènyu poleg temelyiteh návukov Evangeliuma, y zapovedi Boſánzke barache y ſive. On mòra Veru, koju valùje, navchitiſze, y nye velike iztine rázmeti. Ovo pako vſze, kaj vezda napervo dalſzem, viſzi od premishlyávanya. Zpelyávaſze anda, da vſzakomu Kerſcheni-

 ku,

ku, vu kakvom goder ztálishu je, nikaj nè potrebnèshe, kak premishlyávanye. Prez ztavnoga y zrèfznoga premishlyávanya Zvelichènya nebudefze nijeden chlovek chverzto y zvèrshlyivo za zvelichènye zkèrbel; kakfze obderfi vu Kerfchánzkoj nekrivnozti, ako nema ztráha grèha vu fzerdczu fzvojem, kak pako ov ztráh grèha Dùshi fzvojoj doprinèfze, ako vechkrát jáke giblyùche zroke, koji nyemu odùrnozt grèha v-pámet zabiti mòraju, nepremishlyáva? Kak bude vu zmùtnye, y vnogovèrztneh fzvetzkèh pofzleh, koji nyega raztreshènoga chinè, dùfnozti fzvoje vfzigdár pred ochmi imal, y nigdár od pùta pravicze y lyùbavi neodztùpi, ako vfzako dugoványe pred Bogom neprèmifzli? Kak bude vu tulikeh propaztjah, koje nyega od vfzeh ztrán obztiraju, naj tu robnèshe y naj nefzrechnèshe pogibeli y nefzreche bèfal, akofze na vfzekaj polèczа? Kak bude vu zapovedi Bòsje zadozta vpùtchen, da nyu vèrno y zvershèno zpunyáva, ako nyu vu pameti fzvojoj nigdár nepremishlyáva? Kak bude zpomenek izvisheneh Vere iztinitoztih, fzùda Bòsjega, nyegovèh kaftig, pomiluványih, nyegove zádnye námere naj vekshega bláfenztva, pekla, prinyem kaj hafznovito opraviti mogel, ako

vfza

vfza ova nigdár nepremifzli? Kaj anda z-nyim bude? Ovo izto, kaj z-vnofinum lyùdih pripètchafze, koji iz pomenyke premishlyávanya vu grěshnom neznányu fiveju, najvekshe hudobe chinè, bitne dùfhozti zamudyávaju, ime Kerfchenika nofze, nikakvoga vendar temelyitoga znánya Kerfchánztva nèmaju, koji krùto blùdna návukov poztavja nafzleduju prez vfzake zkěrblyivozti dùshnoga zpoznánya, y tak rávno z-malem nepokojem na zkvárenye shetùju, kak dabi po rávnom y fzegùrnom pútu hodili. Zbog ovoga zroka ja vafz, moji lyubleni Farniki! opominam, da gda y gda hafznovita premishlyávanya vuchinite, potroshete vu tom koju vuru, koje vu Nedelyne ali Szvetèchne dneve zvishega imate. Vzemite vu rùke jednu dobru knigu, chtèjte vu nyu, ali drugoga chtejùchega pofzlùhnete z-pazlyivoztjum, pri ovakvem chtènyu nájdete vfzigdár ztvári, koje vam dobroga y hafznovitoga premishlyávanya priliku dati hocheju.

Kakfze molitva zvershàva zvàna?

Molitva zvershàvafze zvàna, kada mishlènya pameti, y felya fzerdcza z-rechmi napervo ztàvlyafze, y ova molitva zovefze rechlyiva.

 Kaj

Kaj je paziti pri molitvi rechlyivi?

Pri molitvi rechlyivi paziti je, da szerdcze ili-ti Duska chloveka ono miszli, hoche, y seli, kaj rechi molitve rechlyive znamenuju.

Moliti znamenuje z-Bogom govòriti; ako chlovek kakti rázumno ztvorènye govori, tak zná kaj govori, y tak mishlènya z-rechmi takaj zjedìni.

Jeli takaj molitva rechlyiva hasznovita y potrèbna?

Molitva rechlyiva je hasznovita y potrèbna, kaj-ti iztoga molèchega na pobòsnozt izbudyàva, y kajti druge, koji rèchi molitvene chùju, na molitvu giblye, y nyim dobru pèldu dàje.

Bogu nè potrèbno nashèh rèchih, da nasz rázme, kajti nasha takáj mishlènya nyemu znana jeszu. *Z*aradi Boga anda nebi bilo potrèbno, da mi mishlenya pameti nashe, y selyu szerdcza nashega z-rechmi napervoztá-vlyamo. Ali gledèch na nasz y blisnyega nashega je hasznovito y potrèbno. Gledèch na nasz, kajti mi pri molitvi rechlyivi bolye moremo potrèbnu pazlyivozt imati, ar mi-shlènya nasha pri rechèh laglye zkupzjedi-nye-

nyena oztànu, Gledèch na blifnyega, koi, kada nafz molèche vidi ali chùje, po tom dobiva dobru pèldu, y jednàko takàj na molitvu giblyefze. Na ov czily vlaztito je molitva glafzna, obchinzka iliti zkupna naj prilichnèsha y naj fzegurnèsha. Molitva ona, koja ochitno na glàfz vu Czirkvi zvershàvafze ima pred vfzemi drugemi molitvami hafzen dobre pèlde y nafzlèduvànya. Ovakva molitva je takàj naj chiztèsha, ar vu fzebi fzàme chizte, obchinzke y potvèrdyene proshnye zadersàva. Je takàj naj fzegurnèsha, ar na czèlu Obchinu zpàda. Zàto nechinè, vlaztito prözti lyùdi dobro, ako ofzebne molitve zvershàvaju, kada drugi zkup y na glàfz mole.

Zakaj potrebùjufze Knige molitvene?

Knige molitvene potrebùjufze, kajti Bogu povòlyna mishlènya, y fzvèta pofelènya zadersàvaju, koja pri molitvi imati je potrèbno. Hàfzniju takàj onem, koji potrebòche fzvoje zrechmi napervo poztàviti nemogu.

Kada mi z-Bogom govòrimo, nè potrèbno, da rechi nashe poleg nàredbih fzlofnogovòrnozti zkupfzlofenefzu. Bög napotrèbuje czifrazteh rechih, govòremo mi nyemu iztin-

zko y prózto, kaj hochemo, kak y detcza chinė zaúfano pri szvojem Otczu. Ovak molilje on Herczeg dojdúchi k-Zvelichitelu, y proszechiga, dabi Kcher nyegovu na sivlėnye prębudil: *Gozpone!* rekel je on: *Kchi moja vezda je vumerla, nego hodi, poztavi rúku tvoju zverhu nye, y budę sivela.* Matth. 9. 18.

Tak molil je on Ztotnik: *Gozpone! Szluga moj lęsi vu hisi gutum vudren.* Matth. 8. 6. Tak on gubavi, koi nė drugo rekel, nego: *Gozpone! ako koches, mores mene ochiztiti.* Matth. 8. 2. Metemtoga kajti jezero túpeh pametih nahàdyasze, koje malo miszliti, y ono, kaj miszle, z-rechmi napervo dati nėznaju, zàto nyim iznàjdyenę jeszu molitvene knisiczę, da po nyih na dobro mishlėnye dopėlyasze bi mogli. Ove molitvene Knigę mogusze z-hàsznum potrėbuvati, mórajusze vendar dobre y hasznovite zebrati, y dasze takve zberú, potrébno je zpamėtne lyúdi tolnàcha pitati.

Jeszmoli dúsni moliti?

Dúsni jeszmo moliti, ar molitva je jedna zmed naj oszebujnėsheh dúsnoztih Vere nashe.

Mo-

Moliti je jeden nàchin Bogochàztja y fzlusbe Bòsjé, koja Bogu vu vfzeh vremènah vu vfzakoj Veri je izkàzana, y koju chlovek nyemu poleg temelyitoga nàvuka Vere nashe fzvète izkàzati dùfen je. Poleg temelyiteh Vere nàvukov dersìmo mi Boga za nashega Pochetnika, koi nam bitje dàje, za nashu nàmeru y czily zàdnyi, kakti jedini mir y pokoj nash, mi zpoznàjemo nyega kakti najvekshega Gozponà zverhu vfzega, kojega vfzamogùchnozt vfza zdersàva, kojega providyènye vfza ràvna, mi verujemo, da mi od nyegvè lyublene dareslivozti hranimofze, y po nyegvom providyènyu zdersàvamofze. Mi anda dùfni jefzmò, nyemu, kakti Gozponu zverhu vfzega, nashu pokòrnozt izkàzati, nyemu kakti zviralifchu vfzega dobra zàhvalni biti, kaj prez molitvè vchinitifzè nemore. Mi vendar ovu dùfnozt moliti felimo jofche bolye podvùchitifzè y zpòznati.

Gdo zapovèda moliti?

Zàpoved Bòsja, pèlda y zapoved Kriftusheva zapovèdaju nam moliti.

Zapoved molitve je nedvojena zapoved. Jedna zapoved, koja vre predi, nego zapoved napifzana bibila, vu fzerdczah chlovechàn

vechànzkeh od Boga napiszana je bila. Kain y Abel aldùvaliszu vre Bogu od dugovàny, kojaszu pridèlali y odhrànili. Gen. 4. Y Enosz Vnuk Adamov pochel ję vre ime Bôsje zazàvati. Kaj pako najbolye od dùsnozti moliti doprinèzti y poszvedòchiti mòra, je zapòved y pèlda Jesusha Kriſtusha nashega Bosànzkoga Navuchitela. Ov je nam moliti z-jedne ztràni z-szvojemi rechmi, z-druge ztràni z-szvojemi naj szvetèshemi peldami za nezamudlyivu dùsnozt odrèdil. Z-szvojemi rechmi, ar nam ochivezto moliti zapovèda govorechi: *potrèbno je vszigdàr neprez̨tàncz̨e moliti.* Lucæ. 18. v. *1.* Z-szvojum laztovitum pèldum, ar on szàm vechkràt molilje y czèle nochi vu molitvi potroshil. Dùsnozt moliti ima szvòj temèlyiti zrok oszebùjno vu potrebòchi nashega zvelichènya. Miszmo dùsni z-vszum marlyivoztjum, y vszemi nàchini vsze pomochi potrèbuvati, da nasz vu szredini tulikeh pogibelih, z-kojemi obzterti jeszmo, pravèdne zdersimo, y tulikem pechinam, na koje ladja sivlènya nashega vszevdily zadetisze, y poginuti more, vu gnemosze. Med ovemi pako pomochlyivemi nàchini ni jeden ne jakshi, y zevszèma potrebnèshi, kak molitva. Zakaj ovo? Kajti mi poleg nàràvzke nemogùchnozti, y jàko ve-

like

like gingavòche, koju vu nami nahádyamo, nam számi zadoztni nèszmo, to jezt, kajti mi számi vszem zkusháyanyam szuprotztáti, nasz od vszeh pogibelih chùvati, vszem nashem potrebòcham na pomoch dòjti nemoremo. Nam anda potrèbna je pomoch, ter k-tomu berza, mogùchna y vszevdilyna pomoch, koja je pomoch y miloscha Bòsja. Kak pako mi ovu pomoch zadobìmo? Po molitvi; ar tak nam Szin Bòsji raztolnáchil, y z-odpertemi rechmì rázmeti je dàl, govorèchi: *proszete, y hocheszе vam dati.* Joan. 16. v. 24. Iz kojeh rechih poleg zevszèma szuprotivne náredbe razmèvamo, da, ako mi neproszimo, nikaj tákáj nedobìmo, ako pak od Boga nikaj nedobìmo, tak nam pomoch zmenyka; ako ove mentùjèmoszе, takszе vu pravednozti nezdersimo, nego opádnemo, ako pak opádnemo, tak y poginemo, y ovo pogublènye nashoj lenozti pripiszati budemo mòrali, ar vu nami je ztálo proszìti, y tak nezkváritisze. Pokehdòb anda Bòg neche, dabisze gdo zkváril, hoche on, dasze mi k-molitvi vtèchemo, y to izto nam zapovèdal je.

Pokehdob anda molitva za zvelichènye nashe tak jáka y potrèbna je pomoch, tak mi nijeden dán prepuztiti nemòramo, da nebi

bi kuliko molili. Naj bude poſżel, kakov hoche, mòramo vendar konchemar vjùtro ztávshi y vechèr zpát idùchi, pred y po jelu, y vu návadnom molitve vremenu kuliko tuliko moliti. Vjùtro ztávshi mòramo vu ſzerdczu pred Bogom vſza vidèchem na kolena hititiſze, y nyemu tèlo y Dùshu, nashu detczu, nashe delo, y nasha vſza chinènya prikázati y aldúvati, mòramo dokònchati czèl dán pobòſno ſiveti, nashe dùſnozti vèrno zvershávati, y záto Boga za potrèbnu miloſchu proſziti. Zpát idùchi mòramo Bogu za vſza on dán na tèlu y Dushi prijeta dobra zahváliti, y za grèhe nashe zkrùsheno poſaluvatiſze. Pred jelom y po jelu mòramo ochi y rùke nashe proti Nebu podichi, da naj vekshega Ztvoritela dichimo, koi naſz je ztvoril, y za nashe zderſávanye zkerbi, mi mòramo zpoznávati, da ono, kaj vſivamo y troshimo, je dobro miloſche nyegove, da je dár rùk nyegoveh, y da mi vſza od nyega kakti Pochetnika vſzega dobra imamo. Kada pako ove ſzada imenuváne molitve zvershávamo, to nemòramo chiniti iz ſzáme návade, nego vu Dùhu y izti ni, z-pazlyivoztjum y dobrem nakánenyem. Vu oneh dnèveh, kadaſzmo od poſzlov bolye prozti, najmre po Nedelyah y Szvètkeh mòramo

vech

vech vremena vu molitvi potròshiti, ar ovi dnèvi oſzebùjno na to odlùcheniſzu. Vu obchinzkom mi mòramo vu vſzeh nasheh potrebòchah na tèlo ali Dùshu zpadajùcheh k-Bogu po molitvi vtechiſże, pò tòm mòramo vu dvojne tolnácha, vu ztizki ſzerdchenò hatrivenye y nagovàrjanye, vu ſzili pomoch izkati. Iz ovoga budemo mi ochivèztnu haſzen imali, ar Boga nigdár zabztùny nezazávamo. Zpoznal je to Kralyevzki Prorok David, onſze je vu vſzeh ſzvojeh ſzuprotivchi nah y nevolyah, od kojeh niti Bat, niti Koruna Kralyevzka nyega neſzu proztoga chinila, k-molitvi vtekel; vu nyoj nashel je ſzvoju obrambu, ſzvoj pokoj y veſzèlje. Szvedochánztvo ovoga oztavil je ſzám govorèchi: *Z-rechjùm mojum krichalſzem k-Gozponu, y poſzlùhnulje mene.* Pſal. 3. v. 4. Zato takáj Sz. Jakob Apoſtol daje nam ov lèpi návuk: *ako gdo zmed vaſz je ſalozten, naj moli.* Jac. 5. 13.

Iz onoga, kaj gore od dùſnozti, y potrebòche molitve rekel ſzem, neizpelyávaſze, kajſzi vi, moji drági Farniki! dobro zapamètete, daſzi mi iz molitve delatni dán napraviti mòramo. Számomu ſzebi vnòſinu vſzagdashnyeh molitvih nadpoztáviti, y naroſze chvèrzto vèzati, niti morete, niti je ſzmeti,

arſze

arſze to z-vnogovèrztnemi dùſnoztmi vashega ztálisha ſzloſiti nemore, daſze one nebi zamùdile. Czèl dán vu molitvi potròshiti vtrùdi ſzerdcze, y poztáne návadno, prázno, y mangujùche poſzluványe. Kada Kriſtush veli, da mi vſzigdár y nepreztáncze moliti mòramo, tak ovu zapoved zvershimo, ako mi nashe dùſnozti marlyivo zpùnimo, ako mi naſz vu nashem ztálishu poleg zványa y vòlye Bòsje z-poſzluványem zabávlyali budemo, ako mi nashe hiſno ali polyazko, ali kakgod imenuváno delo, nashu Váraskù y Gozpodzku ſzlusbu, nashe terſtvo y vſze poſzle Bogu z-chiztem y iztinzkem nakanènyem aldùvali, y chinili budemo, kajti Bòg poleg ztálisha, vu kojem naſz je poztavil, tak hoche imati, vſze ovo znamenuje moliti, znamenuje z-chinmi moliti, znamenuje náchinom zvershlyivem moliti, kajti mi Boga zkupa poſtùjemo y giblyemo, da nam ſzvoju miloſchu, koja je ſzád molitve, podeli. Ovo za vaſz, drági moji Farniki! v-pámet vzeti je krùto veſzelo, koji vu ztálishu jezte, vu kojem vekshu ztrán vremena z-hiſnem, ztálisha y zványa vashega poſzli obtershemi jezte, da vam chizto malo vremena zvishega oztáje za molènye.

Mi nemòramo, kada molimo, miſzliti, da

nasha

nasha molitva vu fzebi fzáma tak najemna bi bila; dabifze Bogu dopazti mogla; y dabifze on po nyoj genuti mogel, nafz pofzlùhnuti, nego znati mòramo, da molitva nasha vrèdnozt fzvoju zevfzèma iz zafzlusèny Jefusha Kriftusha ima, koi nashu molitvu po fzvojem mogùchnom žagovárjanyu pri fzvojem Otczu nebèzkom zderfati, y nyemu drágu y povòlynu vuchiniti mòra. Záto mòramo mi, kada k-Bogu Otczu vekivèchnomu nashu molitvu poshilyamo, nyega vfzigdár po zafzlusènyah Jefusha Kriftusha Szina nyegvoga profziti, to jezt: mi mòramo vu imenu Jefusha moliti.

Vu chijem imenu mòramo moliti?

Kada mi Boga Otcza nebèzkoga vu imenu nyegvoga naj lyublenèshega Szina, vu kojem on naj vèkshu dopádnozt ima, profzimo, z-tèm predi genefze, da nafz pofzlùhne. Zarad ovoga fzám Jefush Kriftush nafz fzegurne chini, govorechi: *ztanovito, ztanovito velim vam, ako vi Otcza mojega kaj vu imenu mojem profzili budete, hoche vam dati.* Jòan. 16. v. 23. Vfze dobro, vfze milofche y dobrochinztva, z-kojemi nafz daresliva ruka Ztvoritela obilno darùje, zadobivamo mi po Jefu-

shu Kriſtushu Gozponu nashem. Zpoznáva ovo dobro Czirkva nasha ſzvèta, vkaniti nemoguchа Navuchitelicza, koja tuliko pùti, kada molitvu ſzvoju k-Bogu Otczu rávna, to chini po Jeſushu Kriſtushu.

Pri molènyu vſze vu tom ztoji, kak mi molimo. Ovo naſz vuchi Sz. Jakob Apoſtol, koi potverdyáva, da, ako naſz Bòg nepoſzlùhne, to biva, kajti dobro nemòlimo. *Vi proſzite, y nikaj nedobivate zàto, kajti zlochezto proſzite.* Jac. 4. v. 3. Anda potrèbno je, da vaſz, dràgi moji Farniki! temelyito podvuchim, kak mòrate mòliti.

Kak mòramo mòliti?

Mi mòramo, z-ponìznem y zkrùshenem ſzerdczem, vu Dùhu y iztini, z-tvèrdnum Verum y zaùfanyem mòliti.

Mi mòramo z-ponìznem ſzerdczem mòliti.

Moreli biti kaj zpametnèshega, dapàche nàravi zpodobnèshega, kak z-ponìznem ſzerdczem mòliti? Moreli chlovek prav ràzmeti, kaj je molitva, ter vendar molech zàbiti, ſzebe ponìziti? Kada mi Boga za kaj proſzimo, tak valùjemo mi po tom pred nyim nashu nevolyu, ſzlabòchu y potrebòchu, y dohá-

dohàdyamo pred nyega kakti fzirommàski y pomochi potrébni. Kakfze anda zkupfzlàfe gizdózt y fziromáftvo? Kakfże pogádya ohölno fzerdcze z-jednem ponizno profzèchem? Bóg nikaj bolye neodurjáva, kak gizdavoga fzirómáka: *jednoga fziromáka, koi je gizdav.* Sir. 25. 4. y nyegova molitva Bogu grüztifze; ponizno pako fzèrdcze Bóg nezamètché. Kada mi anda molimo, tak móramo pred Bogom nashu nevrédnozt, nashu laztovitu fzlabóchu valüvati y zpoznávati, mi móramó onó, kaj od nyega profzimo, kakti milofchu, nè pako kakti dúg premishlyávati. Z-ovem nuternyem poniznem nakánenyem móramo takáj zvánzku dersánya poniznozt fzlofiti, kaj profzèchemu priztojifze, mi moramo nè drugach, kak fzlofhem y chednem tèla dersányem, ali dóztojno ztojèch, z-podignyenemi y zkupzklóplyenemi rukami, z-ochmi ali vu zemlyu vupertemi, ali vu Nebo podignyenemi, ali vu Oltar, ali vu knigu molitvenu gledèchemi móliti. Prevzèrno y razpüztcheno dersánye obraza, prokshenozt ochih, y vnoga druga nedóztojna dugoványa, koja z-vekshinum nashu molitvu zprevádyaju, giblyu nyega, mezto toga, dabi nafz pofzlühnul, vnogo bolye na kaftiguványe. K-tomu, da mi, kada

mòlimo, tak zvána dòztojno y ponìzno dersánye káſemo, kak takáj znùtra ponìzna nakánenya vchinimo, vnogo pomore, ako mi naſz pred molitvum vu nazochibitju Bòsjem poztávimo, to jezt, ako mi nam ſivo pred ochi poztávimo, daſze pred liczem Boga nahádyamo, da on naſz gledi, da na nashe zvánzko dersánye pazi, y da nyemu naj zkrovnèsha mishlènya ſzerdcza nashega znana jeſzu.

Mi mòramo z-zkrùshenem ſzerdczem mòliti.

K-jednoj Kerſchánzkoj molitvi je zevſzèma potrèbno, da, ako iz temelyito chiztoga y pravichnoga ſzerdcza zversh ávatiſze nemore, konchemar vu ztálishu pokòrnoga ſzerdcza chlovek nyu zversháva. Kada mi za tèm hochemò mòliti, tak mòramo predi nashe dùshno zpoznánye pred Bògom iztinzko zezvèdati, y akoſze vu ztálishu vlaztito ſzmertnoga grèha nahádyamo, mòramo ponìzno pred Bogom nashe grèhe valùvati, nye odurjávati, za nye iz ſzerdcza ſalùvatiſze, y nakánenye imati pobòlshatiſze.

Mi mòramo vu Dùhu mòliti.

Vu Dùhu mòliti znamenuje z-pazlyivòztjum Dùshe y nágnenyem ſzerdcza mòliti.

Pa-

Pazlyivozt ova Dùshe y nágnenye ſzerdcza, je Dùsha molitve, prez koje ona tak dobro ztáti nemnre, kakti tèlo prez Dùshe, koja ono ſiveti chinì. Molitva je rázgovor z-Bogom, pri kojem Dùsha z-Bogom razgovárja sze, y nyemu ſzvoje potrebòche napervo dáje. Vſzę ovo poztávlya napervo jedna pobòſnozt, nuternye gibanye, y pazlyìvozt ſzerdcza. Ako anda ſzerdcze nashe vu onom hipu, kada z-Bogom govòrimo, tak je raztrèsheno, da mi pazlyìvozt dragovòlyno pogubìmo, ako mi nashu molitvu z-nepazlyivem y hmányem mishlènyem zgovárjamo, ako vuſznicze giblyemo, ſzerdcze pako nashe ono, kaj z-vùztmi zgovárjamo, nezna, tak ovo nè molitva, y vrèdni jeſzmo ono zpochitávanye od Boga chuti, koje Kriſtush je chinil Fariſeushem: *Lyudztvo ovo poſlùje mene z-vuztniczami, ſzerdcze pako nyìhovo je dàlko od mene.* Matth. 15. v. 8.

Mi mòramo vu iztini mòliti.

Ovo hoche tuliko rechi: mi mòramo práva y ztálna dobra, od kojeh nashe bláſenztvo viſzi, pred vſzemi drugemi od Boga proſziti, n. p. jedno neozkrùnyeno ſivlènye, dobru vèzt, ponìznozt, ſivu Veru, iztinzku lyùbav bliſhyega, pokòrnozt proti Poglavárom,

rom, felyu za izpuniti dùfnozti nashe, miloſchu, da poleg nashega ztálisha y zványa ſivemo, y vſze, kaj Dùshu nashu ſzvètu, y bláſenu vchiniti m re. Bláſenztvo je nash naj preſtimanèshi, dapáche jedini Czily y konecz, za kojem mi hlèpeti, y kojega zadobiti terſzitiſze mòramo, ar povekshάva diku Bósju, y nasha jedina je ſzrecha, anda mòra takaj naj preſtimanèshi czily nashe ſelye y molitve biti. Ono nòralcbi biti, ali ô ſálozt i pri najvekshoj ztránki Kerſchenikov nè. Ar kaj lyùdi najvech proſze? Povekshávanye blága y imètka, da ſzrecha rázte, obchùvanye zdrávja, ali pſzlobodyènye od kakvoga betega, y ovem zpodobna. Ja zevſzèma nevelim, da chlovek za zemèlyzka dobra Boga proſziti nemòra. Czirkva ſzáma pro zi, da nam takova podèliti dòztoja. Ova vendar proſziti mòramo, poklam predi, y pred vſzemi dugoványi duhòvna dobra proſzili jeſzmo.

Mi mòramo 'z-tvèrdnum Verum y zaufanoztjum mòliti.

Vlaztitozt ovu, da mi vu Veri, y prez naj menyshe dvojne mòliti mòramo, preporùcha nam chvèrzto ſzvèti Jakob: *naj pako proſzi vu Veri, y nikaj nedvoji.* Jac. 1. 6.

Bóg

Bòg hoche, da nè szamo poleg milosze̊rdnozti nyegove ovem náchinom nyega zazávamo, nego takáj szám ɀvoj Veri y zaùfanyu vu dozta mezteh szvětoga Piszma pripishùje chudnovitu krèpozt molitve, ar k-onem, koji k-nyemu vtekliszufze y nyega zazávali, rekel je, da Vera y zaùfanozt nyihova nyim je pomogla: *Vera tvoja je tebe zdravu vuchinila.* Lucæ 7. 50. Kristush takaj nasz szegùrne chini, da vu Veri molèchi vsza od Boga zadòbiti moremo: *y vsza, kojagòder proszili budete vu molitvi verujùchi zadòbiti hochete.* Matth. 21. 22. Vera ova y zaufanozt mòraju ztálna biti, to jezt, namsze nemòra grùzteti, ako mi vechkrát y dugo za kàj mòliti mòramo. Guztèsha proshnya nemòrasze nam privèdyati, niti neterplivne nasz chiniti. Dári Bosánzki, koje proszimo, jeszu drági y dozta vnogo vrèdni, da vechkrát za nye proszimo. Ovo je návuk Proroka, koj nam veli, da mi zakeszněnye Boga terplivno podnáshamo: *ako Gozpon zakèszni, ztàlen budi.* Hab. 2. 3. Bòg vu tom chini z-nami, kakti Otecz z-szvojum deteczum, koju puzti dugo proszìti, kajtiju okol szebe rad íma y vidi, kojabi taki od nyega odishla, dabi nyim taki dál. Ako nasha molitva prez haszne prèjde, chùvajmosze, dabi záto proti Bogu

morgůvali. Mi mòramo miſzliti, Bòg zna holye, kaj je nam potrèbno, kak mi znati moremo, on je nam proshnyu nashu zkrátil, kajti poleg můdreh náredbih providyènya ſzvojega vidi, da nam nè haſznovito.

Ovde zpomènuti mòram, da mi nemòramo vſzaki ſzamò zaſze, nego za vſze lyůdi mòliti. Na to opomina naſz Sz. Jakob govorèchi: *mòlete jeden za drugoga, daſze zvelichite.* Jac. 5. 16. Odkud za jedno zpoznávamo, da mi, kada za druge mòlimo, oſzebůjno nyihovo zvelichènye, y kaj nyim k-tomu je potrèbno, za námeru imati mòramo. Vlaztito pako mi mòramo za nashe ſzvetzkè y duhòvne Poglaváre mòliti. Ovo zapovèda ſzvèti Pavel: *opominam anda vaſz, da vſzeh proshnye, molitve, molybe, zahvalnozti najpervich bivaju za vſze lyůdi, za kralve y za vſze Poglaváre.* 1. ad Tim. 2. v. 1. 2.

Pokehdòb Czeſzar nash najvekshi Poglavár, nash zapovedajůchi Gozpon y Szamoládavecz je, tak mi kakti nyegovi podloſniki důſni jeſzmo oſzebůjnem náchinom za nyega moliti. Kerſcheniki pervoga ztolètja oztáviliſzu nam ovoga dugoványa lèpu pèldu, koju mi naſzleduvati mòramo: *Mi zazávamo*, pishe Tertulian vu ime Kerſchenikov, *vekivèchnoga, pràvogá, y ſivoga Boga za dober y ſzrechen*

ztá-

zrùltsh Czeszarov, koi nyim sivlènye y kralyuvanye je dàl, y koi jedino zverhu nyih oblazt ima, y z-nyimi làda. Ov izti Piszecz szvedochi: *da Kerscheniki Boga prosze iz czèloga szerdcza za Czeszare, da nyim Bòg dugo sivlènye, mirovno làdanye, verne Tolnàchnike, szerdchene szoldàte, pokòrne podlosnike, y vsze, kaj jeden chlovek y Czeszar seleti more, podèliti dòztoja.* Y nazopèt vu drugom meztu pishe: *mi mòlimo nè szamo za nasz, nego takàj za Czeszare, za nyihove Dvorjànike, za dersavih oszebne Poglavàre, za dobro czèloga Orszàga, za mir y szlosnozt Kralyeztva.*

Ako anda Kerscheniki perve Czirkve zpoznávaliszu za dùsnozt mòliti za Králye y Czeszare, kojiszu bili Poganini y Bolvanini, y koji nye naj kervolochnèshe pregányaliszu, kak anda vnogo bolye nasha dùsnozt je, za Kerschánzkoga Czeszara mòliti, za jednoga Czeszara, koi nasz bráni, lyùbi y nash Orecz je? Mi mòramo Boga, koi je branitel vszeh Kralyeztvih, najmre pako Kerschánzkoga Czeszárztva, proszìti, da on Szlugi szvojemu nashemu Czeszaru dati dòztoja, da on Bosánzku jákozt, po kojoj on preobladùje, zpozna y dìchi, y da on pod obrambum Boga, po kojega odrèdyenyu on Szamoládavecz je poztal, vszigdár mogùchen bude. Mòramo

takáj za Kralyevzke vekshe y menyshe Poglaváre Boga proſziti, da oni Szamoládavczu vèrni, y za dobro podloſnikov zkerblyivi budu. Nadalye dùſniſzmo za Papu nashega najvekshega Paztira y Nameztnika Kriſtushevoga na zemlyi mòliti, da nyega Bòg po milofzèrdnozti ſzvojoj na pùte vekivèchnoga zvelichènya rávna, da on po nyegvoj pomochi, k j nyemu povòlyno je, potrèbuvati, y zvershlyivo zpùniti more. Mòramo takáj za Biskupe y oztále duhòvne Paztire, oſzebùjno za one, pod kojeh Biskupium, y duhòvnum zkerbjum ztojimo, mòliti, da oni ſzvoju duhòvnu chízt dobro y vrèdno obvershávati mogu. Nadalye mòraju detcza za ſzvoje Roditele, ovi pako za ſzvoju detczu mòliti. Mòramo takaj pri nashoj molitvi iz dobrochinitelov nasheh zpomènutiſze, y Boga za nye proſziti, da on nyim za vòlyu imena ſzvojega vekivèchno ſivlènye darùje. Joſche nadalye mòramo mi za vſze preminùche vèrneh Kerſchenikov Dùshe mòliti, da Bòg nyim pokoj vekivèchni podá. Od molitve, koju mi za preminùche chinímo, veli Sz. Piſzmo odperto, da je ſzvèto y haſznovito: *Za preminùche mòliti, je ſzvèto y haſznovito mishlènye, daſze od grèhov oſzlobode.* 2. Mach. 12. 46. Zapovèda nam takáj Kri-

ſtush

Kristush nash Gozpod y Zvelichitel, da mi za nepriatele nashe, y nafz zbántujùche mòliti mòramo. *Molete za one, kaji vafz pregànyaju y bantùju.* Matth. 5. 44.

Chlovek more doma, ali takáj drugde moliti. Bòg je vfzigder nazochi, y more vu vfzakom meztu onoga pofzlùhnuti, koifze k-nyemu vtèche. Czirkva vendar je laztoviro, y za molitvu ofzebùjno mezto, gde Bòg bolye nego drugde Tronush fzvojega Velichánztva y daresliyozti podignyen ima, da potrebòche lyudztva fzvojega pofzlùhne. One pako Czirkve ofzebùjno za molitvu predpoztavitifze mòraju, gde ytelòvlyeni *Szin* Bôsji vu fzvètom oltarzkom Shakramèntu zadersavafze, ar onde nasha pobòfnozt y zaùfanozt z-tèm bolye povekshavafze, ako mi na ovu tak zmofnu zkrovnozt mifzlimo, koju Jefush Kriftush kakti naj odpertèshe y najvekshe znamènye fzvoje lyùbavi proti nam, y kakti zalog zvelichènya nashega je poztavil. Najvech pako chlovek mòra fzvoju laztovitu Farnu Czirkvu za molitvu zbirati, y nyu vfzem drugem predpoztaviti, ar ova je za nafz odlùchena y pofzvètchena. K-nyoj jedìno mi zpadamo; vu drugeh Czirkva mi jefzmo kakti ztranzkì, y ovcze, koje fzebi odlùchenu ovcharniczu oztavilefzu, y vu tù-

gyu, a

gyu, kam nezpádaju, vrinutifze hocheju. Fárna Czirkva je vlaztito hifa, vu kojoj Bòg za nafz ztanùje, koju on zbira, da ime nyegovo onde na vèke prebiva, y nyegove ochi y nyegovo fzerdcze vfzigdár oztáne za pomòchi nam vu potrebòchah nasheh. Ovdè hoche, dafze pred nyim zkupzprávimo, nyega profzimo, y nashe potrebòche pred nyega poztávimo. Ovde hoche nafz pofzlùhnuti: *ochi moje budu odperte, y vùha moja budu podignyena na molitvu onoga, koi na ovom meztu bude mòlil.* Paral. 7. 15. Iztinzko anda y nedvòjeno je, da G. Bòg vu fzèlzkoj Czirkvi, vu Fárnoj Czirkvi vam tak blizu je, y tak pripraven vafz pofzlùhnuti, kakti vu kakvojgòd naj glafzovitèshoj Czirkvi. Kaj pako vafz, moji drági Fárniki! jofche vech genuti more, da Boga vu vashoj Fárnoj Czirkvi mòlite y profzite, jefzu ofzebùjna dobrochinztva., koja vam vu nyoj je izkázal. Vasha Fárna Czirkva je, vu kojoj vi po fzvètom Kerztu vu Czirkvu Jefusha Kriftusha jezte prijeti, gde vi Szini Bòsji y Odvetki nyegvoga Kralyeztva jezte vchinyeni, gde vi podvùchanye vu Kerfchánztvu prijemlyete, gde vfzaku Nedelyu y Szvètek naj fzvetèshi Aldov Sz. Meshe za vafz zvershávafze. Ako vi vfza ova premifzlite,

tak

tak lahko rázmeli budete, da vashu Fármu Czirkvu vſzem drugem predpoztáviti mòrate.

Gdeſze ona, za koja mi proſziti mòramo, zadersávaju?

Vſza ona, za koja mi proſziti mòramo, zadersávajuſze vu Otecz nashu, to jezt: vu Molitvi Gozponovoj.

Zverhu ove izvishene y preſtimáne molitve budem ja nekoja razláganya derſal. Za danaſs hochemo ovo dokonchati.

Navuchanye.

Bòg veli po Proroku Zakariashu: *Ja hochu razlèati Dùha molitve zverhu ztanovnikov Jeruzalema.* Zachar. 12. 10. Proſzete vi ovoga Dùha molitve, koi vam tak potrèben je. Proſzete Boga, da vam oſzebùjno nágnenye na molitvu podèliti, lyùbav proti nyoj vu vami izbùditi, y nyu vam drágu y povòlynu vuchiniti dòztoja. Zadnich joſche hochu ovde vaſz Roditeli zarad dùſnozti vashe opòmènuti, koju vi vu tom na pogled detcze vashe imate, y koja vu tom ztoji, da vi detchiczu vashu od detinztva k-molitvi privùchate. Primárjajte nyu marlyivo y chver-

chverzto na to, da detcza vasha, kadafzè vjutro ztaneju, Boga mole, nepüztete nyu jèzt, niti zpát, doklam predi kratke molitvicze nèzvershè. Kaj pako pri tom ofzebüjno paziti mòrate, je, da detczu vashu privüchate rèchi molitvę pòlahko, y rázlofno zgovárjati y da nyu nagovárjajuch prigányate, dafze pod molitvüm tiho, chedno y poftenó dersè. Amen.

RAZLAGANYE TRETJO.

§. 2.

Od molitve Gozponove vu ofzebnom.

Poklam vu pervèshem razláganya od molitve vu obchinzkom govòrilfzèm, tak vezda preztuplyüjèm na molitvu Gozponovu vu ofzebnom. Molitva ova je krátek závjetek vfzeh one, koja od Boga profziti mòramo. Od ove anda preftimáne molitve budem nekuliko razláganyih derfal, koja za vafz, drági moji Farniki vnoge lèpe y hafznovite návuke zaderzávala budu.

Gdo

Gdo nafz je vuchil mòliti?

Krifhush Gozpon nash vuchil nafz je mòliti.

Mi zaizto nebi bili znali, kak mòliti, y kak vu molitvi nashoj k-Bogu govòriti bi môrali, dabi nafz Jefush Kriftush, nash Gozpon y Navuchitel nebil navchil. On vu tom neznanozti nashoj je pomogel, y fzám náredbu molitve nam oztavil, koju obdersávati bi mòrali.

Po chem nafz je vuchil Kriftush moliti?

Krifhush nafz je vuchil moliti po Otecz nashu, koja takáj zovefze molitva Gozponova.

Kriftush odishel je jednòch vu jedno fzamòchno mezto vzèmshi nekoje zmed Vuchenikov fzvojeh, da onde fzvoju molitvu zvershi, kaj takáj vechkrát bil je návaden chiniti. Kàdabi bil mòliti prèztal, rekel je jeden zmed Vuchenikov k-nyemu. Gozpone vùchi nafz takáj mòliti. Jefush vchinil je, y zgovoril od rèchi do rèchi Otecz nash. Lucæ. 11. Item Matth. 6. v. 9. et feq. Zato takáj zovefze molitva Gozponova, kajti nyu nash Gozpon y Zvelichitel je narèdil, y nafz navchil.

Kah-

Kakſze izgovàrja Otecz nash?

Otecz nash izgovàrjaſze ovak.

Otecz nash, kiſzi na nebèſzeh. Szvètiſze imè tvoje. Dòjdi Kralyeztvo tvoje. Budi vòlya tvoja, kak na Nebu, tak y na zemlyi. Kruha nashega vſzagdèshnycga dàj nam denesz. Y odpùzti nam dùge nashe, kak y mi odpùztchamo duſnikom nashem. Y nevpélyaj naſz vu zkushùvanye. Neg oſzlobòdi naſz od zla. Amen.

Kaj vu ſzebi zadersàva molitva Gozponova?

Molitva Gozponova zadersàva vu ſzebi jednoga predgovora, y ſzedem proshnyih.

a. Od predgovora.

Kakſze zgovàrja predgovor?

Predgovor zgovàrjaſze ovak: Otecz nash, kiſzi na nebèſzih.

Koga zazàvamo z-ovemi rechmi vu predgovoru?

Z-ovemi rechmi vu predgovoru zazàvamo Boga, koi je Otecz nash.

Za-

Zakaj imenüjemo mi Boga Otcza?

Mi imenujemo Boga Otcza, kajti vsze nasz na szvoju zpodobu je ztvoril, y na nasz otchinzku zkerb noszi,

Pravo y vrèdno mi imenùjemo Boga Otcza, kajti iztinzko je. On je nash Otécz, kajti mi od nyega ſivlènye, tèlo, Dùshu, imètek, y vſze, kaj mi jeſzmo, y kaj mi imamo, jeſzmo prijeli. On je nashe Otcze, y Otcze nasheh Otczev ztvoril. On je nash Otecz, kajti za naſz, kakti Otecz za ſzvoju detczu zkerbi. On vſzaki dàn zkèrbi za potrebòche Dùshe y tèla. On zkerbi za naſz tak, da prez nyegvoga znànya niti jèden làſz iz nashe glave neopàdne. On naſz iz ſzerdcza y bolye lyùbi, nego naj bòlshi Otecz ſzvoje naj bòlshe dete lyùbi.

Ovà dràga y povòlyna rèch Otecz, z kojum mi molitvu pochimlyemo, mòra vu nami pravédno lyùbav vu Boga, y zaùfanozt vu nyegovu otchinzku dobròtu gènuti. Ovo vùgodno ime Otcza, koje nam nepreſzèſhe miloſzèrdnozti Bòsje nazvèſcha, vchiniti mòra, da mi veſzèlo y zaùfano Boga molimo, kak dete ſzvojega Otcza moli y proſzi. Zaizto kaj je vech potrèbno, daſze vu nami

ùfanye izbudì, dafze Bòg na proshnyu nashu gene, kak miszlitì, da je on Otecz nash?

Zakaj imenùjemo mi Boga Otcza nashega?

Mi imenùjemo Boga Otcza nashega, kajti vsze nasz po Dùhu szvètom na szvètom Kerztu za Szine szvoje, Odvetnike, y Zkupodvetnike Jezusha Kristusha je odrèdil, y nasz med nàmi brate vuchinil.

Mi imenùjemo Boga Otcza nashega, kadà takàj *Otecz nash* nè zkupa, negò szàmi mòlimo. Po tom opominamosze, da Bòg je Otecz vszeh lyùdih, y vszi lyùdi med szobum brati jeszu. Mi jeszmo vszi za jedno brati y detcza Otcza, koi je na Nebu, mi anda dùfni jeszmo za vsze lyùdi kakti za brate nashe mòliti. Mi jeszmo vszi zkupa bratja, andaszmo vszi jednàki, naj budemo drugach kaj hochemo. Anda mi nèmamo zroka na druge sziromàske y priprozte lyùdi mèrzeti, y nye za nemar dersati, arszu brati nashi. Jeli budemo mi proti nyim vu nevolyi nyihovoj nechutlyivi, ako nye kakti nashe brate budemo premishlàvali, koji z-nami po kervi jednoga Odkupitela odkùplyeni jeszu?

Za-

Zakaj mi velimo: kiſzi na nebèſzih?

Mi velimo: kiſzi na nebèſzih, kajti Bòg, ako-prèm vſzègder nazochi je, oſzebùjnem vèndar nàchinom vu Nebu ztanùje, gde ſzvojem ode-brànem od licza do licza izkasùjeſze, y za vſivanye podàje.

Bòg nè ſzamo vu Nebu, nègo takàj vu vſzeh mèztah nazochi, metemtoga Nebo je mezto, gde Bòg oſzebùjno prebiva. Mi ve-lìmo, Bòg prebiva oſzebùjno vu Nebu, kajti ōn vu Nebu Trònush dikè ſzvòje je vtvèrdil, ſzvoje zvershèno Velichànztvo razſzvetchù-je, y vu ſzredini Angelov y Odebràneh ob-lazt y mógùchnozt zvershàva. Rèchi ove, *kiſzi na nebèſzih* dàju nam razmèvati, da mi, kada mòlimo, ſzerdcza nasha vu Nèbo, gde nash Otecz prebiva, y gde vu poſzledju na-sha domovina je, podìgnemo, vlaztito pako pri molitvi terſzitiſze mòramo, da mi ono od Boga zadòbiti moremo, kaj nam k-zadoblè-nyu Neba potrèbno je. Ah! kak nedòztoj-no je, ako mi ràvno ono vreme, kada mi Boga, koi vu Nebu je, mòlimo, ſzamo na zemelyzke nàſzladnozti y veſzèlja miſzlimo! Y jeliſze priztoji, da mi od Boga, koi vu naj visbèshem Nebu prebiva, y od onud nam ſzvoje najvekshe dàre y miloſche podèlit ſeli,

y hoche, fzàma zemèlyzka, y vechkràt skodliva dugovànya profzimo? Vchinemo anda prichetek raztolnàchenya pèrve proshnye molitve Gozponove.

b. Od pèrve proshnye molitve Gozponove.

Kakfze zgovàrja pèrva proshnya?

Perva proshnya zgovàrjafze ovak: fzvètifze ime twoje.

Zakàj mi pervich profzimo, dafze ime Bòsje fzveti?

Mì profzimo pervich, dafze ime Bòsje fzveti, kajti mi vfzigdàr, y pred vfzemi dugovànyi mòramo profziti za ono, kaj na hvàlu y diku Bòsju zpàda, za tèm pak za ono, kaj nam, ali blìfnyemu nashemu hafznovito y potrèbno je.

Kaj je nàravi y praviczi priztojnèshe, kak da mi pred vfzemi drugemi dugovànyi za ono profzimo, kaj na hvàlu Bòsju, y fzvetchènye nyegvoga naj zmofnèshega imena, to jezt, nyegvoga vekivèchnoga bitja, y neprefzèfneh zvershenòztih zpàda? Bòg je vfza zarad dike fzvoje ztvoril, y pèrvi bitni czily y konecz, zakaj mi na fzvétu kakti ràzumno ztvorènye jefzmo, ztoji vu tom, da

mi

mi hvàlu y diku Ztvoritela nashega povekshàvati mòramo. Zàto takàj nash Navuchitel Jesush Kristush vu molitvi *Otecz nasha* ove rèchi: *Szvetiszе ime tvoje*, naj pervich je poztavil, da nasz po tom navuchi, da mi za szvetchènye naj prestimanèshega Bosànzkoga imena proszіti mòramo, predi nego za kaj drugo proszimo, kaj ali nam, ali blisnyemu hasznovito bi bilo.

Kaj proszimo mi vu pèrvoj proshni Otecz nasha?

Vu pèrvoj proshnyi Otecz nasha proszimo mi., 1. *Da Boga vszi lyùdi na zemlyi zpòznaju, y da nyegvo naj szvetèshe ime vszaki valùje, y po vszùd dichi.* 2. *Dasze grèshniki k-Bogu obèrneju, y na pokòru gèneju.* 3. *Dasze nyegvo naj szvetèshe ime nigdàr neozkrùni po krivovèrztvu, bolvànztvu, blaznozti, y drugòm grèshnom sivlènyu.*

Kada mi molimo, *szvètisze ime tvoje*, tak proszimo y selìmo mi, dasze Bòg, koi szàm vu szebi nepreszèsne hvàle y dike je vrèden, od vszeh lyùdih dòztojno z-najchiztèshum, y naj szvetèshum szlusbum postùje y szveti. Nahàdyasze josche nejzbrojèna vnosina lyùdih, koji Boga nezpoznàvaju, koji nikakve

 Vere,

Vere, y nikakvoga Bogochàztja nèmaju, koje mí nevèrnike y poganine zovemo. Nahàdyajufze takàj vnògi lyùdi, koji iztina Boga zpoznàvaju, nyega vendar nepoſtùju vu onoj Veri, vu kojòj on poſtùvatiſze hoche, koja jedino je Katolichànzka; ovàkvi jeſzu vſzi oni, koji nashe Vere jeſzu ſzuprotivniki. Zadnich joſche nahàdyajuſze lyùdi, koji imaju pràvu Veru, ali poleg nàredbe y zapovedi nyeine neſiveju, nego hudòbno y grèshno, y po tom Boga za nemar derſè y poteptàvaju; ovakvi jeſzu grèshniki. Kada mi anda vu pèrvoj proshnyi *Otecz nasha* velimo, *ſzvetiſze ime tvoje*, tak proſzimo Boga, da tulike neſzrèchne lyùdi, koji vu tmiczi nevere bludiju, na ſzvètlozt pràve Vere dopèlyati dòztoja. Mi proſzimo nyega, da vchiniti dòztoja, da vſzi, koji nashe Vere neſzu, jedino zvelichenochinèchu Veru Czirkve Katolichànzke primeju. Mi proſzimo nyega, da vſze grèshnike na pokòru gene, y vchini, da vſzi ſzvèto y pobòſho ſiveju.

Ali ovo jeſzu, dràgi moji Fàrniki! ſzàmo ſelènya, koja zaizto vſzigdàr jeſzu dobra, nemòramo vendar mi ſzamo pri oveh obztàti, nego, ako ochivèzto ſzuprotgovòriti nechemo, mòramo mi, kada mòlimo, *ſzvetiſze ime tvoje*, takàj vu chineh zvershàvati. Mi mòramo,

ramo, kuliko vu nashoj mogùchnozti ztoji, vu ztàlishu nashem Boga hvàliti y dichiti; mi mòramo vſze proti Bogu blàznozti, krive priſzege, y vſze druge grèhe kak naj vech odurjàvati; y Boga po chiztòchi nashega ſzerdcza, po gorùchoj nashoj molitvi, po ſzvètozti nasheh chinov, po dobroj pèldi nashega dersànya, po vernozti vu nashoj ſzlùsbi, po marlyivom zpunyàvanyu dùſnoztih nashega ztàlisha hvàliti, dichiti, y chàztiti; mi mòramo nyemu vſzaki dàn dobra dèla ſivlènya nashega aldùvati; miſze mòramo tak zadersàvati, da vſzaki bude imal dobru pèldu iz nashega dersànya, y geneſze, da jednàkem nàchinom po dobrom y pobòſnom ſivlènyu Boga chàztil bude. Na to ochivèzto naſz opomina Zvelichitel nash govorèchi: *najſze ſzvèti ſzvètlozt vasha pred lyudmi, da vide dèla vasha dobra, y diche Otcza vashega, koi je na nebeſzih.* Matth. 5. 16. Ali ò sàlozt! pri vnògeh jeſzu ſzamo pràzne rechi, y gde koj ove lèpe rèchi, *ſzvètiſze ime tvoje* k-Bogu govori, da vendar vu chinu nikaj menye nechinì, kak da ime nyegovo ſzveti. Raztolmàchmo malo bolye ov k-dersànyu zpadajùchi nàvuk, da z-nyim ovo razlàganye dokònchamo.

Navùchanye.

Vi vszaki dàn k-Bogu govòrite: *Szvetiszo ime tvoje;* ovo je poleg nakanenya Jesusha Kristusha najszvetèshe, Bogu naj dràgshe, y za vasz naj haszNovitèshe selenye, koje vi chiniti morete. Ali ako mi poleg nàgnenya szerdcza vashega, y poleg dersànya vashega szùditi hochemo, tak ova vu szebi tak szvèta selya, y ova Bogu tak dràga y povòlyna proshnya pri vasz nè drugo, kak pràzne rèchi, y ochivèzto szuprotgovorènye. Kakvem nàchinom? Pazete, y hochete po tom kaj rechi hochu, zvershèno ràzmeti y zpòznati. Vi proszite Boga, dasze nyegovo ime szveti, zpoznàva, blagoszlàvlya, y od czèloga szvéta postùje, vi pako blaznite, y ozkrunyùjete vszaki dàn ovo vsze chàzti y dike naj vrednèshe ime, vi zpoznàjete, da ov najvekshi Gòzpon, y Ztvoritel vszeh ztvàrih postènya y nàklona vszega szvéta je vrèden, vi pako nyega ozkrunyùjete po razpùztchenom y grèshnom vashem sivlènyu; vîsze z-nyega zespotàvate vu izteh szvèteh dugovànyah, vu Czirkvah y pri Oltàru po vashoj zloj pèldi y nechèdnozti, vi selite, dasze dika Bòsja po vszeh szvéta ztrànkah razshiri, ter vendar nezkerbitesze tuliko,

da-

dabifze fzlùsba y dika nyegova vu malom kotàru hife vashe, pri vashoj detczi y drufini povèkshala, dapáche niti vi fzámi Boga nedìchite, y nyemu nefzlùfite. Jeli to neznamènuje vu chinu fzuprot ztáti onomu, kaj vi z-vùztmi y rèchmi govòrite? Ah odhitete vi, drági moji Farniki! ovu tak odùrnu fzuprotivnozt, y Boga naj vèkshega, y naj miloztivnèshega, kojega tuliko pùti z-rechmi, *Jzvetifze ime twoje*, zazávate, zpobòfnoztjum, y dobrum pèldum fivlènya vashega, z-poftlenem y zvershlyivem Kerfehánztvom poftùjte, da vredni poztánete, nyega jednòch vu Nebu na vèke hvátiti, dichiti, y nyemufze klányati. Amen.

RAZLAGANYE CHETER-TO.

c. Od drùge y trèjte proshnye molitve Gòzponove.

Perva y druga proshnya molitve Gozponove bude ztrán danáshnyega razláganya. Jedna kak y druga zadersáva vu fzebi veli-

koga y krùto hafznovitoga návuka. Ovo vi zvershèno zpòznati hochete, ako na ona, koja vam napervo poztáviti nakánilfzem, marlyfvo pazili budete.

1. *Od druge proshnye molitve Gozponove.*

Kakfze zgovàrja drùga proshnya?

Drùga proshnya molitve Gozponove zgovàrjafze ovak: dòjdi Kralyeztvo tvoje.

Kaj profzimo vu drùgoj proshnyi?

Vu drùgoj proshnyi profzimo mi, 1. Da Bòg fzvoju Czirkvu, y Kralyeztvo milofche fzvoje razshìri y vtvèrdi? Kralyeztvo pako Vràga, y grèha raztèpe y zkòncha. 2. Da nam Veru, Ufanye, y Lyubav podà, y ove krèpozti vu nami povèksha. 3. Da nam po ovom fivlènyu Nebo dopuzti.

Da vi, drági moji Farniki! rechi ove, *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, prav budete mogli rázmeti, tak na fzledèche pázete. Kralyeztvo Bosje je trojverztno, zmed kojeh vfzako lyùdem je krùto hafznovito, y feleti vrèdno. 1. Kralyeztvo Katolichánzke, y jedino zvelichenochinèche Czirkve, koju fzám Jefush Kriftush je podigel, koje on gláva je,

y koju on nepreztáncze z-milofchum y pomochjum fzvojum rávna. 2. Kralyeztvo milofchih, koje vu Dushah Pravichneh nahádyafze, vu kojeh Bòg po Veri, Ufanyu, y Lyùbavi kralyùje. 3. Kralyeztvo Neba, gde Bòg zverhu vfzeh Korushev Angèlzkeh, y zverhu vfzeh izebráneh, koje vu fzvòj náruchaj zkup je zpravil, kralyùje, da nyihova najveksha y vekivechna cheztitozt bude. Ova tri Kralyeztva jefzu ztrán nashe proshnye y felye, kada k-Bogu govorimo, *dòjdi Kralyeztvo tvoje.* Mi profzimo Boga z-ovemi rechmi, da nafz vu jedino blafenochinèchoj Katolichánzkoj Czirkvi, vu kojoj mi po milofchi y milofzerdnozti nyegvoj na fzrechu nashu nahádyamofze, do kòncza fivlènya nashega obchùvati dòztoja, da Czirkvu ovu vfze bolye y bolye na fzvétu razshiri, y vchinì, da vfzi, koji zvan Czirkve práve jefzu, k-nyoj dòjdu. Mi profzimo Boga, da on vu nami Kralyeztvo grèha raztèpe, kervolochno kralyuványe Vrága vu nami zkòncha, vfza hmánya y nepoboshna pofelènya, koja nafz chinè fzùfne, vu nami zatère, y fzvojum fzvetochinèchum milofchum vu nami prebiva. Mi profzimo, da vu fzerdczah nasheh Kralyeztvo lyùbavi podigne, koje vchini, da mi vu vfzeh du-

go-

goványah poleg dopádnozti Bòsje naſz rávnati, nyegve zapovedi marlyivo y zvershèno obdersávati, y vu vſzem nashem dersányu nijednu drugu náredbu nego nyegovu Bosánzku zapoved naſzlèduvati budemo mogli. Mi proſzimo Boga, da naſz po dokonchánom ſivlènyu na ovom ſzvétu vu ono nebèzko Kralyeztvo prime, gde on za naſz Tronush dike, y korunu nevmertèlnozti je pripravil, y gde on ſzám vekivèchna y najveksha cheztítozt ſzvojeh Odebráneh bude.

Poklam anda vam právo razmenye rèchih, oveh, *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, raztolnáchil jeſzem, tak hochu joſche nekaj, kaj zevſzèma zmòſno, y vam pámetiti potrèbno je, napervo poztáviti. Vi vſzaki dán k-Bogu govorite, *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, da on z-miloſchum ſzvojum vu ovom ſivlènyu vu vami kralyùje. Metemtoga vi vſzaki dán ovo Kralyeztvo miloſche vu vami po grèhu raztèplyete. Vi zpoznávate y valùjete, kada velite, *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, da Bòg ſzám je najvekshi Gozpon, koj je vrèden, da zverhu vſzeh Dùshe vashe krèpoztih, zverhu vſzeh tak nuternyeh, kak vánzkih chùtenyih, y zverhu vaſz czèlch kralyùje, vi valùjete, da vu vami nikaj nè, kaj nyegvo nèbi bilo, y nyemu po praviczi, y dùſho-

ſnozti nebi mòralo podlòſno biti. Metemtoga vi ſivete nepreztáncze pod oblaztjum y ládavchinum pohablyènoga ſzvéta, pod onemi vashemi nichemurnemi návadami, vashemi malovrędnemi pohlepnòztmi. Ovoſzu Gozpoda, koja zvethu vaſz ládaju, y kojeh gozpoduványe, kakgoder merzko, y krivichno je, vi tak lyùbite, da vi, mezto toga dabi ſzerdcze Bogu za prebivaliſche priprávili, nyega van tirate, y nyegove preodùrne nepriatele mezto nyega vu nyem naztanùjete. Kak nè ovo ztráshno ſzuprotztavlènye? Ah! dabi vi vre jenkrát pocheli, ochi vashe odprèti, y zpòznati, pod kakvem ſmehkèm jármom, kervolòchnem ſzusánztvom vi zdihávate, kadaſze od grèha, ſzvojlyubnozti, poſelèny, od chutlyiveh pohlèpnoztih ládati pùztchate.

Kajſze vekivèchuoga Kralyeztva nebêzkoga dotiche, za koje mi oſzebùjno proſzimo, kada molimo, *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, páziti je, da mishlènya ſzerdcza nashega, y dersánye izto ſivlènya z-rechmi nashemi ſzlágati mòraju. Kada mi Boga molimo, *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, valùjemo po tom, da mi Nebo za nashu domovinu derſimo, y da mi ovo ſzvèto y cheztito Kralyeztvo jedino y ſzámo preſtimávamo, da je vrèdno nashe ſelye.

Kak

Kak nè anda szuprotivno, kada mi Boga proszèchi, da ovo nam Kralyeztvo dopuzti; za jedno zkupa ochi nashe kakti puzècha sivina vu zemlyu vupiramo, kadasze mi szamo z-ovem vremenitem sivlènyem zabávlyamo, y kada nashe námere y poselènya jedino za vremenitem y chutlyiven sivlènyem hlepè? Nadalye potrèbno je na pogled ovoga nebèzkoga Kralyeztva ono v-pámet vzèti, kaj Kristush veli: *Ne vszaki, koj meni veli: Gozpone Gozpone, dòjde vu nebèzko Kralyeztvo; nego on, koi chini vòlyu Otcza mojega, koi je na nebèszah.* Matth. 7. v. 21. Nemòramo anda mi szamo pri tom obztáti, da k-Bogu krichimo: *dòjdi Kralyeztvo tvoje*, nego mòramo mi zkerblyivo od vszakoga grèha hábatisze, oszebùjno pako od velikoga y szmèrtnoga grèha, koi nam Nebo zapira. Mi morámoszi trùda vzèti, da vu Nebo dòjti moremo, mòramosze tersziti, nashe dusnozti zvershávati, chine lyùbavi chiniti, y szvèto siveti.

2. Od trèjte proshnye molitve Gozponove.

Kaksze zpovàrja trèjta proshnya?

Trèjta proshnya molitve Gozponove zgovàrjasze ovak: budi vòlya tvoja, kak na Nebu, tak y na zemlyi.

Kaj

Kaj proſzimo vu trèjtòj proshnyi?

Mi proſzimo vu trèjtòj proshnyi, 1. Da nam Bòg ſzvoju miloſchu podeli, vòlyu nyegovu Bosànzku vu vſzeh pripechènyah na zemlyi tak verno y radovòlyno zpunyàvati, kak nyu Angeli y Blàſeni vu Nebu zpunyàvaju. 2. Da Bòg vſze odvèrnuti dòztoja, kaj zvershàvanye vòlye nyegove Bosànzke bi moglo preprèchiti.

Kada mi ove rèchi zgovárjamo, *budi vòlya tvoja*: tak proſzimo Boga za vſze lyùdi vu obchinzkom, y za vſzakoga zmed naſz potrebno za miloſchu, do mi vſze ono hochemo, kaj Bòg hoche, y nikaj nechemo, kaj Bòg nèche. Jeli rázloſnoj pámeti, y pravicz i more biti kaj priztojnèshe? Jeli kaj za naſz bolshe y haſznovitèshe, kak zpùniti náklona najvrednèshu vòlyu Bosánzku? Bòg je bitje vſzeh bitjih, Ztvoritel vſzeh ztvárih, po vòlyi nyegvoj vſza jeſzu, y vſza chinitiſze mòraju, nyoj vu kakvomgoder pripechènyu ſzuprotivno chiniti, je zevſzèma nezpamètna y prevzètna poùfanozt ſzuprot Velichánztvu y praviczi Bosánzkoj.

Ali odkud mi známo, kaj Bòg hoche? On podáje nam vſzakojáchke náchine vòlyu nyegovu Bosánzku zpoznati. Po ſzvojeh

za-

zapovedih, po náredbah y odluchènyah fzvoje fzvète Czirkve, po zapovedih nasheh pravdèneh ládavczev, Pogiavárov, Prepoztávlyeneh, y Roditelov, po prodekuványah, navùchanyah, y opomìnanyah nasheh duhòvneh Paztirov, po dùfnoztjah nashega ztálisha, po fzuprotivchinah y nevolyah, po nuternyeh nadehnènyah. Kada mi anda molimo, *budi vòlya tvoja*, tak profzimò Boga za milofchu, da nyegove zapovedi obdersávati, nafz Czirkvenem náredbam podlòfiti, nafz poleg vòlye nasheh Prepoztávlyeneh y Roditelov rávnati, opominanya nasheh duhòvneh Paztirov pofzlùshati, dùfnozti nashega ztálisha zpùniti, nuternya nadehnènya nafzleduvati, y vfze fzuprotivchine dragovòlyno podnáshati budemo mogli. Ali, kak mi moremo, iztinzko govorech, ovu molitvu zvershávati, kada nyoj czèlo nashe fivlènye fzuprotivno je? Kada mi zapovedi Bòsje bahatno prekershùjemo, zapovedi Czirkve neprestimávamo, nashem Prepoztávlyenem fzuprotztavlyamofze, y z-nyihoveh náredbih zefpotavamofze? Kada mi dùfnozti ztálisha nashega zamudyávamo? Kada mi vu naj menyshoj nefzrechi, kojafze nam pripeti, vu naj menyshem pripechenyu, koje nam je fzuprotivno, zbludimofze, y fzu-

ſzuprot Bogu mermrajuch, ali bláznech podiſemoſze? Ponizemoſze anda pred Bogom zarad nepokòrnòzti nashe, vu kojoj do ſzada ſiveliſzmo, y zkrùshenem ſzerdczem odlùchemo, tverdokòrnozt nashu po zvershènoj podloſnòzti vòlyi nyegvoj Bosánzkoj nadomèztiti.

Kriſtush rechem onem, *budi volya twoja*, pridalje, *kak na Nebu tak y na zemlyi*, po tom hotel je naſz navùchiti, da mi Bogu na zemlyi tak pokòrnozt izkázati mòramo, kak nyu bláſeni Angeli vu Nebu zkasùju. Angeli chine vòlyu Bosánzku marlyivo, radovòlyno y ſzvèto. Ovo je zmòſna pèlda, koju mi nam pred ochi poztáviti, y naſzleduvati mòramo, to jezt, mi mòramo podlòſnozt Angelov imati, da vſza poleg vòlye Bòsje, y zapovedih nyegoveh chinimo; nyihovu vèrnozt, da nikaj neoztávimo, kaj nam zapovèdano je, nyihovo chſzto nakanenye, da Boga vu vſzeh dugoványeh jedino iſchemo, y vſza na hválu y diku nyegovu rávnamo; nyihovu marlyivozt y ztálnozt, daſze vu ſzlusbi Bòsjoj nigdar nevtrùdimo; nyihovu gorùchu ſelyu, da vſza z-hitrum, ztálnum, y ſelnohlèpnum lyùbavjum zvershávamo. Na Angele nebèzke mi gledati mòramo, da vſza zvershèno poleg vòlye Bòsje chinimo; za-

vszèma pako nemòramo mi gledati na vnosina grèshnikov, koji ovde na zemlyi Bogu nepokòrni jeszu, dasze mi po nyihovoj hmán peldi nezpáchimo, dabi Bogu nepokòrni bili. Ako mi vidimo, da drugi lyùdi zlo sivu, nemòramosze záto zblùditi. Mi mòramo miszliti, da, akoprèm szvét pun bi bil Bogu nepokòrneh lyùdih, vszigdár vendar iztinito oztáne, kaj Kristush veli: *ako hoches vu sivlènye vekivèchno vlezti, obdersàvaj zapovedi.* Matth. 19. v. 17. Akoprèm josche tulikì lyùdi bi bili, koji bisze zapovedì y vòlyi Bosànzkoj szuprot ztávlyali, vnosina vendar nyihova nebude vu ztálishu, da vuchinyene od Boga náredbe prevèrne, koje vu tom ztoje, da on, koi hoche vu Nebo dòjti, vòlyu Bòsju zpunyávati mòra. *Koi chini vòlyu Otcza mojega, koj je vu Nebu, on bude zvelichen.* Matth. 7. v. 21.

Navùchanye.

Zaizto, moji drági Farniki! ja josche jenkrat velim: da drùgoga pùta ne, koj nasz vu Nebo pelya, nego zpunyávanye vòlye Bòsje, ar szvètozt, po kojoj Nebo zadobivasze, ztoji jedino vù tom, da mi chinimo, kaj Bòg hoche. Vsza anda, kojagod chinimo,

mo, terſzemoſze poleg vòlye Bosánzke zvershávati. Chuvajmoſze, da mi poleg láztovite vòlye nashe neſivemo. Vòlya nasha je ſzlèpa, koja rávno tak od ſzlepeh vodyih, kak je y ſzáma, najmre od chutenyih, y pohotnozrih vodiſze y rávna; Vòlya nasha je tùpa, y odurjáva podlòſnozt; je ſzvoj-vòlyna, y poleg nagnenya ſzvojèga, koje nyu rávna, jezero premenybam podvèrſena, kaj danaſz ſeli, to zutra odurjáva; Vòlya nasha je hudobna y na zlo nagnyena, ar po grèhu je pokvárjena. Ah! Moremoliſze mi od tak zprávlyene vòlye kaj drugo nadeati, nego da naſz vu vekivèchno zkvárenye porine? Vòlya pako Bosánzka je vſzigdár dobra, vſzigdar pravichna y ſzvèta, koja nashu vekivechnu cheztitozt y bláſenozt ſeli y hoche. Amen.

RAZLAGANYE PETO.

d. Od cheterte y pete proshnye molitve Gozponove.

Ja nakanilfzem danafz vam, moji dràgi Farniki! chetertu y petu proshnyu molitve Gozponove raztolnáchiti. Raztolnáchenye zaizto ovo, koje zverhu oveh proshnyih vam chinil budem, je ofzebùjno y puno návuka na dersánye Kerfchánzko zpadajùchega. Da pako vfzu onu hafzen iz nyega imati bu-dete mogli, koju doprinezti more, tak pro-fzim vafz, da mene z-pazlyivem fzerdczem pofzlùhnete. Ja pochetek chinim od cheterte proshnye.

1. *Od cheterte proshnye molitve Gozponove.*

Kakfze zgovàrja chetérta proshnya?

Chetèrta proshnya molitve Gozponove zgovàrja-fze ovak: kruha nashega vfzagdèshnyega daj nam danafz.

Kaj

Kaj proſzimo vu chetèrtoj proshnyi?

Vu chetèrtoj proshnyi proſzimo. 1. *Da nam Bòg podeli vſze, kaj nam na zdersàvanye telovnòga y duhovnòga ſivlènya je potrèbno.* 2. *Da Bòg draſinu y gláda, kak takaj grèhe, koji ovakve kaſtige nàvadno za ſzobum vlècheju, od naſz miloztivno odvèrnuti dòztoja.*

Kak dálko pretèſefze miloztivna zkerblyivozt Boga Gozpona y Otcza nashega! Kakti Gozpon zdersáva naſz, koji ſzluſicze nyegvi jeſzmo, y kakti Otecz dáje nam kakti detczi ſzvojoj hránu. Chudo nyegvoga Bosánzkoga providyènya, y nyegove nepreſzèſne miloſzerdnozti pretèſefze joſchę dalye, kajti on nè ſzamo detczu ſzvoju, koja nyega lyùbe, y ſzlùge ſzvoje, kojiſze nyega boje, nego takáj izte ſzvoje nepriatele, koji nyega tajè y bantùju, hráni. Onſze zkerbi za zdersávanye vſzeh oneh, koje je ztvoril. Dapáche zkerbiſze za naj gorshu ſivinu, od kojeſze nezpoznáva, y za najmęnyshe zemèlyzke cherveke, ar on vſzem, aliſze vu zráku, ali vu glublini mòrzkoj, ali gdegod na ſzvétu zadersávaju, nyihovu hránu prezkerblyùje. K-ovomu anda miloztivnomu y dobromu Bogu, koi je zviraliſche vſzega dobra.

bra, obráchámofzeq mi y vtèehemo, kada velimo; *kruha nashega vszagdeshnyega daj nam danasz.*

Mi proszimo nyega z-ovemi rechmi, da nasz vu potrebòchi nashega duhovnòga y telovnòga fivlènya prezkerbi. Mi lyùdi imamo dve razlùchene ztráni: najmre tèlo, koje je iz mèfza y kervi, y jednu Dùshu, koja je Dùh nevmertèlni. Kakti anda tèlo náravzku hránu potrèbuje, da fiveti more, tak takáj Dùsha potrèbujè duhòvnu y zverhunaturálzku hránu, dafze pri duhòvnom fivlènyu obdèrfati more. Duhòvno fivlènye Dùshe je. 1, Milofcha Bòsja, lyùbav Bòsja, po kojoj Dùh fzvèti vu nami prebiva, y nafz chinì five, prez ove lyùbavi je chlovek duhòvnem náchinom mertev, kajti vu takvom ztálishu nikaj nájemnoga za vekivèchno fivlènye vchiniti nemore; odkud pishe Sz. Janush: *koi nèma lyùbavi, je mertev.* 1. Joan. 3. v. 14. Na duhòvnu hránu Dùshe zpáda jofche. 2, Zverhunaturálzki kruh, koi je tèlo y kerv Jefusha Kriftusha vu prefzvètom Oltárzkom Shakrámèntu, po kojem Dùsha vu zverhunaturálzkom fivlènyu milofche objachùjefze, y na vekivèchno fivlènye hránifze. *Koi onoga kruha jè*, veli Kriftush, *bude na vèke fivel.* Joan. 6. v. 59. Koi pako nejè,

on

on nebude imal fivlènye; *ztanovito, ztanovito velim vam, ako nebudete jeli mèszа Szina chlovechjega, y nebudete pili kervi nyegove, nebudete imali vu vami fivlènya.* Ibid. v. 54. Rèch Bòsja, 3. je hrána y zdersávanye Dùshe, kájti prikladna je, vu nami zbùditi lyùbav na zvershávanye dùfnoztih nasheh, za izvrachiti nashu fzlabòchu, y popráviti nashe blùdnozti y krivnye, akofzmo fivi, more nafz zdersávati, ali akofze vu ztálishu fzmerti nahádyamo, nafz znovich prebùditi. 4. Zadnich vfze ono je hrána Dùshe nashe, kaj je mogùchno nafz vu milofchi Bòsjoj zachùvati, ali, ako nyu pogùbili jefzmo, nyu nam nazád povèrnuti. Náravzka hrána tèla ztoji vu kruhu, to jezt, vu jelu y pilu, vu opravi y ztanuványu, y vu vfzem, kaj nam vu nashem ztálishu za obchùvanye fivlènya potrèbno je.

Kada mi anda k-Bogu govorimo: *kruha nashega vfzagdeshnyega daj nam danafz*, tak profzimo nyega, da Dùshu nashu z-fzvojum Bosánzkum rechjùm, y z-fzvojem fzvètem návukom nahrámi, da nafz vfzigdár z-vuchènemi, vu Dùhu razfzvètchenemi y krèpoztnemi duhovnèmi Paztiri darùje y prezkerbi, koji nam iztinu budu ochituvali, y nyu vùgodno, fzvèto, odperto y hafznòvito nam

napervo dávali; da mi vu nyegvoj szvètoj rèchi vszigdár szlázt nájdemo, y da nam miloschu podeli, da mi nyu z-veszelem y navuchlyivem szerdczem poszlühnemo. Mi proszimo nyega, da mi nyegovo preszvèto tèlo y kerv z-onum pripravum primemo, koja potrèbujesze, da vu nami sivlènye obchùva. Mi proszimo nyega, da nasz vu sivlènyu milosche szvoje obdersi, ali pogùblyeno nazád povèrne, y vsze od nasz odvèrne, kaj nasz na grèh, koi Dùshu vumárja, napèlyati bimoglo.

Kajsze telovnòga sivlènya dotiche, proszimo mi Boga po gore zpomenùteh rechèh, da nam jelo y pilo, prebivalische y opravu, y vsze drugo prezkerbi, kaj mi za nashe priztojno zdersávanye potrèbujemo; da od nasz vsze odvèrnuti dòztoja, kaj glád y drasinu za hránu potrèbneh za szobum vlèchi bi moglo, kakti jeszu: Pogor, Vojzka, Tucha, Povodnya y ovèm zpòdobna. Proszimo takáj Boga, da odvèrne grèhe, koji vechkrát zrok jeszu, da Bòg szvéta z-drasinum, gladom y drugemi nevolyami pohádya. Ovo je, drági moji Farniki! naj oszebujnèshi y glávni zavjetek rèchih chetèrte proshnye molitve Gozponove, *kruha nashega vszagdeshnyega daj nam danasz.*

Vsza-

Vszaka rèch vu ovoj proshnyi je puna návuka, zato vszaku zoszeb razlòsiti y raztolnáchiti hochu. Kristush veli nam szamo *kruha proszziti*, po tom nasz navùcha, da mi nikaj drugo od Boga proszziti nemòramo, nego kaj za nashe, y vszeh oneh, koji nam zaùfani jeszu, y kojem mi posteno y nyihovomu ztálishu priztojno hránenye dùsni jeszmó dati, zdersávanye potrèbno je. Mi mòramo vu tom poselènye nashe ztègnuti, niti na visherèdna y nepotrèbna pretèzati. Tam zpáda opominanye Sz. Pavla, koi pishe: *ako mi imamo hranu y opravu, budimo zadovòlyni.* 1. ad Tim. 6. v. 8. visherèdno je nehasznovito, dapáche po nenárednom vsivanyu skodlivo, preobilnozt vusise pohlèpnozti, zbudyáva gizdozt, y zverhu drugeh oponoszznozt, chutlyivozt podise. da prekorèdnem poselènyam zadozta vchini. Shalomon naj mudrèshi zmed Krályev Izraèlzkeh dáje nam vu ovom dugoványu vitesku pèldu, koja je vrèdna nashega naszleduványa. *Gozpone*, viche on k-Bogu. *szziromàstvo y bogàtztvo nedajmi, nego dajmi hràni mojoj potrèbna.* Prov. 30. v. 9.

Kristush vuchi nasz, kruha nashega proszziti, to znamènuje, za takov kruh proszziti, kojega mi z-nashum marlivòztjum, y z-na-

shem trùdom y delom zaſzlùſiti y pribáviti mòramo. Bòg neche, da mi pri molitvi za nashe potrèbne ztroske lèni, vtràglyèvi y mangujùchi budemo, nego hoche, da mi poleg toga, kada Boga za potrèbna proſzimo, terſzimoſze takáj ona nam poſteno prezkèrbeti. Ako mi poleg nashe mogùchnozti budemo delali, poſteno zabávlyaliſze, y poleg toga Boga pred ochmi imali, tak ſzegùrno budemo vſzaki dán tuliko imali, kuliko nam potrèbno je. Ako pak chlovek na delo je lèn, zlochezto gozpodári, y obilno ſive, y vſze zatrásha lebudi kak, tak nè chudo, akoga Bòg vu ſziromáſtvo dòjti puzti.

Po oveh rechèh vſzagdáshnyega y danaſz: *kruha nashega vſzagdàshnyega daj nam danaſz*, opominamoſze mi, da prekorèdnu zkerb za vremenita y budùcha ódhitimo, y vſze nashe zkerbi vu náruchaj Otcza nebèzkoga poztávimo. Nebudimo mi vre danaſz jáko zkerblyivi, kak budemo zutra ſiveli; Bòg, koi danaſz, y vre zdávnya za naſz je zkèrbel, bude takáj zutra za naſz zkèrbel. Prekorèdne zkerbi za vremenita odhititi mòramo, to jezt, one, koje zaùfanozt vu providyènye Bòsje odhitáváju y zamèchu. Vu tom ztoji on preſtimáni návuk dersánya, kojega nam Kriſtush vu Evangeliumu dáje govorèchi:

nebu-

nebudite zkerblyivi za vashe fivlènye, kaj budete jeli, niti tèlu vashemu, kaj oblèchete. Nèli Dùsha vasha vech kak hràna, v tèlo vech kak oprava? Poglèjte pticze nebèzke, da neszèju, niti sènyu, niti vu ftaglye zpràvlyaju, ter Otecz vash nebèzki hràni nye. Nèzteli vi verlèski od nyih? Matth. 6. v. 25. 26. *Y za opravu kajzte zkerblyivi? Premiszlete pòlyzke liliume, kak ràztu, nedèlaju, nit prèdeju. Vèlim pako vam, da niti Shalomon vu vszoj diki fzvojoj nè bil tak opràvlyen, kak jeden zmed oveh. Ako pak Bòg pòlyzku tràvu, koja dànasz je, y zutra v-pech hitifze, tak opràvlya; kulìko bolye vasz male Vere? Zàto nebudite zkerblyivi govorechi: kaj budemo jeli, ali kaj budemo pili, ali zkèrnfze budemo odèvali? Ar zna Òtecz vash nebèzki, da ova vsza jeszu vam potrèbna.* Ibid. v. 28. et feq. Vfze ovo razmèvatifze mòra od nemertuchlyive y prekorèdne zkerbi za budùcha. Kajfze pako mertuchlyive zkerbi y trùda za budùcha dotiche, ova nè fzamo nè prepovedána, nego dapáche je potrèbna, y providyènye Bosànzko fzàmo od nafz takovu potrèbuje, dafzi potrèbna za hrànu prezkerbìmo. Bòg hoche, dà mi, ako hochemo pofteno fiveti, nam y nashoj deteczi z-poftènyem pomòchi, dobro gozpodàrimo, zkerbìmo y dèlamo. Ovo je nashe zvànye,

y

y mi jeſzmo za poſzluvànye na ſzvétu; *chlovek*, veli od Boga razſzvètcheni Job, *je rodyen na delo, kakti ptieza na lètanye.* Jobi. 5. v. 7. Koi nèche delati, y dobro gozpodàriti, nikaj neztèche, y nikaj nebude imal; prez dela pri lènom y mangujùchem ſivlènyu, y po raſzipnozti, pijanchuvanyu, y zlocheztom gozpodàrenyu dòjde chlovek na ſziromàſtvo, dabi kakgod bogat bil. Duh Sz. ovo naſz vuchì: *lena ruka chini ſziròmaskoga.* Prov. 10. v. 4. *Koi po gòztèh hodi, vrème vu jelishu y pitju troshi, bude pòmenykanye terpel, y koi vino lyùbi, on nebude bogat.* Ibid. 21. v. 17. *Pianczi y poſerliv czi na ſziromàſtvo dòzpeju.* Ibid. 23. v. 21. Da vſze ovo je iztina, vuchi naſz zadozta zpoznànye. Chlovek anda, ako hoche dobro ſiveti, mòra vu ſzvoje vreme po marlyivòm delu zàto zkèrbetiſze; vu tom ztoji ona ràzbornozt y mùdrozt, koju Dùh ſzvèti od naſz potrèbuje, kada po vùztah mùdroga Shalomona govori: *odidi ti lenyak k-mràvczu, poglèj y premiſzli nyegove pùte, y vùchiſze mùdrozt, akoprèm nema vodye, nit navuchìtela, nit gozpona, vendar pripràvlyaſzi hranu v-letu, y zpràvlya vu vremenu ſetve, da potlam jezti ima. Kàk dugo zpis ti lenyàk, kadaſze hoches od tvojega zpànya gore ztati? Joſche budes*

neku-

nekuliko zpal, josche malo drèmal, y ruke na prekris me tal, daszi pochines; onda tebi nadòjde sziromàstvo, kakti pùtnik, y pomenykanye kakti oborusni chlovek. Ako pak nebudes lèn, takti dòjde setva, kakti zdenecz, pomenyka od tebe odìde. Prov. 6. v. 6. et seq. Metemtoga kakgoder delo, y razborita zkerblyivozt takàj je potrèbna za posteno zdersàvanye, ovo mi vendar nemòramo szàmoj nashoj marlyivozti y ràzbornozti pripiszàvati; nego blagoszlovu Bòsjemu: ar z-vszem nashem trùdom y delom, y po vszoj ràzbornozti dàlko vu napreduvànyu nezàjdemo, ako Bòg neda szvoj blagoszlov k-tomu: vu Bòsjem blagoszlvu je vsze poztàvlyeno. Mi mòramo anda Boga vszigdàr proszliti, da nashe delo blagoszlòvi, da vu nyem y z-nyim nàpreduvati mogli budemo; ov pako blagoszlov mòramo mi terszitiszе po pravìchnom Kerschànzkom sivlènyu zadòbiti: *ar blagoszlov Gozpona je na glàvi pravichnoga.* Prov. 10. v. 6.

Ovde josche je v-pàmet vzèti, da takàj bogati kruha vszagdàshnyega proszìti mòraju, akoprèm vech imaju, nego za vszagdàshnye zdersàvanye potrèbuju. Ar valuvati mòraju, da bogàztvo szvoje od Boga imaju, koi nye ali od bogateh roditelov je puztil roditisze, ali obilno odvechtvo nyim je poszlal, aliszе bo-

bogato oseniti dàl, ali drugach nyim nàchine y pùte pokàzal je, daſzu bogati pòztali. Kaktigod anda Bogati zpoznàvati y valùvati mòraju, da vſze, kaj pràvdenem nàchinom imaju, od Boga imaju, y da nebi imali, dabi nyim od dobròte Bosànzke nebilo dàno, tak takàj zpoznàvati mòraju, da Bòg nyim pak vſze vzèti, y z-bogàteh lyùdih na jenkràt profzjàke napràviti more. Zàto imaju zroka Bòga proſzìti, da nye blàga nyihovoga nementùje; *oni nemòraju vu ſzvojem bogàtztvu okòlni biti, niti zaùfanozt ſzvoju vu neztàlnom bogàtztvu poztàvlyati, nego vu Bogu ſivomu, koi nam vſza dàje obilno na vſivanye*. 1. ad Tim. 6. v. 17. Naj premiſzle rèchi Dùha Szvètoga: *koiſze zaùfa vu ſzvoje bogàtztvo, on opàdne*. Prov. 11. v. 28. Naj premiſzle, da Bòg nyim zàto vech je dàl, nego potrèbuju, da onem, kojem potrèbna menykaju, od ſzvoje preobilnozti podelè. Szada pak preztuplyùjem na raztolnàchenye pète proshnye molitve Gozponove.

2. Od pète proshnye molitve Gozponove.

Kakſze zgovàrja pèta proshnya?

Pèta

Pèta proshnya molitve Gozponove zgovàrjafze ovak: odpùzti nam dùge nashe, kak y mi odpùztchamo dufnikom nashem.

Kaj profzimo vu pètoj proshnyi?

Mi profzimo vu petoj proshnyi, da nam Bòg nashe grehe oprozti, kak y mi iz fzerdcza opràztchamo onem, koji nafz zbantùvali jefzu.

Dùgi, za kojeh mi odpùztchanye vu ovoj proshnyi profzimo, jefzu grèhi nashi, zaradi kojeh mi Bogu ofter rachun jefzmo dùfni, y zbog kojeh on poleg zapovedi pravicze fzvoje vrèdnu zadovòlyfchinu potrèbuje, odkud izpelyàvafze, da mi, pokehdòb vfzeftàd greshimo, vu vfzeh lètah fivlènya nashega nè drugo kak dùge pri Bogu jefzmo napràvili, y da mi tak zrok imamo, Boga z-gorùchem fzèrdczem profziti: *odpùzti nam dùge nashe.*

Rèchi: *kak y mi odpùztchamo dufnikom nashem*, koje pètoj proshnyi pridànefzu, vrèdne jefzu ofzebùjno v-pàmet vzèti. Mi nemoremo pri Bogu odpùztchanye grèhov nasheh zadòbiti drugach, nego ako dufnikom nashem, to jezt, onem, koji nafz zbantùvali jefzu, oproztimo. Ako ovo nevchinimo, takfze pripeti, kaj je Kriftush nepremenlyivem, y nigdàr nazàd nevzetlyivem nàchinom rekel;

rekel: *ako vi lyudèm neoproztite, tak niti Otecz vash neoprozti vam grèhe vashe.* Matth. 6. v. 16. Oprozti nam kakti onomu fzlûgi vu Evangeliumu. Ov bil je Gozponu fzvojemu dùfen defzet jezèr talèntumov, y kadabi dùga nemogel platiti, opal je na kolena pred Gozpona fzvojega profzèchi nyega, dabi z-nyim poterplènye imal, y jofche nekuliko pochakal, doklam bi plàtiti mogel; Gozpon fzmiluvalfze je nyemu, y opròztilmu vefz dùg. Nè za tèm dugo bilo, da ov fzlùga izidùchi nashel je jednoga zmed fzvojeh zkupfzlùsbenikov, koi nyemu bil je dùfen zto defzetàkov, y dersèchi gnyàvil je nyega, govorèchi: plàti kajfzi dùfen. Y poklèkshi zkupfzlùsbenik profzil je nyega, govorèchi: imaj z-menum poterplènye, y vfza povèrnem tebi. On pako nè hotel, nego odishel je, y nyega poztavil vu vùzu, doklam bi dùg naplatil. Poklam bi bil Gozpon nemilofzerdno baràtanye fzlùge ovoga zachul, dozval je nyega predfze, y rekel nyemu: ti fzlùga hmànyi! jafzem tebi vefz dùg oproztil, kajti mene jefzi profzil. Nèli bilo y tebi potrèbno fzmiluvatifze zverhu zkupfzlùsbenika tvojega, kakfzemfze y ja tebi fzmiluval? Dàl je nyega za tèm Gozpon fzerdit haharom na muke, doklam vefz dùg

dug naplati. *Ovak takajshe y Otecz moj ne-bèzki vchini vam, ako iz fzerdcza neoproztite vfzaki bratu fzvojemu.* Matth. 18. a v. 24. ufque finem. Mi mòramo takvi biti proti nepriatelom nashem; kak felimo, dabi Bòg proti nam bil. Mi mòramo vfza zbantuvà-nya y zàmere, od kogagod bi dohàdyale, y kakvèmgod nàchinom bifze pripètile; oprò-ztiti; mi mòramo nè fzamo z-vùztmi, ali fza-mo zvàna zkazlyivo y lifzichno; nego iztin-zko, y z-czèloga fzèrdcza oproztiti. Iztina je tèsko vfze pozàbiti, kaj je nam zla vu-chinyeno, ali premifzliti mòramo; da mi, ako nashem nepriatelom y zlotvorom neo-proztimo, za nikaj nam ufanye napràvlyamo, dabifze Bòg y kada genul za opròztiti nam grèhe nashe.

Navùchànye.

Moji drági Farniki, jeli vi znàte; kaj chi-nite, kadà onù preftimànu Bosànzku molitvu zvershàvate, ako nepriatele vashe iztinzko nelyùbite? Vi fzàmi fzuprot fzebi govòrite, kada velite: *odpùzti nam dùge nashe, kak y mi odpùztichamo dùsnikom nashem*, dapàche fzu-prot vam fzàmem ztràshen fzùd chinite, vi iz oveh rèchih zvelichenya chinite rechi o-

dùrnozti, y porivate vafz fzàme vu ztrahovito proklètztvo, ar ako vi zaizto vu chinu nèzte pripravni vashem nepriatelom opròztiti, y vu takvom ztàlishu molite: *odpùzti nam dùge nashe, kak y mi odpùztchamo dufnikom nashem;* to znamènuje tuliko, kakti k-Bogu rechi: *Gozpon y Bòg moj?* kakgoder ja vu fzerdczu mojem nofzim jàl y nàzlob fzùprot mojemu nepriatelu, tak y ti mene takàj jednàko odurjàvaj. Kakva ztrahota! Ah! premifzlete to, kada Bòg vafz na vèke od licza fzvojega odhìti, y k-vam reche: *iz vùzt tvojeh fzùdim tebe.* Lucæ 19. v. 22. Vizte mene vfzigdàr profzili, da vam grèhe vashe tak oproztim, kakzte vi vashem nepriatelom opròztili; kajti pako vi nigdàr nèzte opròztili, tak niti ja vam nigdàr nefzem opròztil; vashe anda pogublènye je iz fzàmeh vaf. Dùfnozt vasha je ovo faloztno dopitanye vrèdno premishlyàvati, y nyemu vu vremenu terfzit fze vugnuti, drugich vu tom ponòchi nè mogùche. Ali mòrate vi nepriatelom vashem opròztiti, ali chakati, da od Boga na vèke odhitcheni budete. Premifzlete anda dobro, na koje zmed oveh dveh odlùchitifze hochete? Oproztchènye, koje vi nepriatelom vashem vuchiniti mòrate, je pogodba, z-kojum Bòg obèche vam grèhe

oprò-

opròztiti. Pokehdòb vi grèshniki jezte, kojem od Boga potrèbno je oproztchènye, tak izpunènye pogodbe ove je tak haſznovito y potrèbno, da ono zamùditi nemòrate. Opròztete anda, dràgi Kerſcheniki! nepriatelom vashem, opròztete nyim iztinzko zevſzèma, iz czèloga, Szerdcza, z-vòlyum proti nyim nàgnyenum. Z-ovem y nè drugem nàchinom moreteſzi vu poniznoj zaùfānozti obechati, da Bòg takàj vam oproztì. Amen.

RAZLAGANYE SHEZTO.

e. Od shèzte proshnye molitve Gozponove.

Poklam ſzloſnozt, z-kojum nashe dve ztràni, najmre Dùsha y telo, jeſzu bile nakinchene, po grèhu je żkònchana, poztàvlyeni jeſzmo vu on ztàlish, vu kojem mi nèpreztàncze ſzuprot nashem pùntarzkem pohotnoztjam, y ſzuprot onomu nepriatelu boritiſze mòramo, koi ztàlno pazi, da iz nashe nutemye naſzloſnozti haſznu vzeme, y ovo je zviraliſche vſzeh zkushàvanyih, zarad kojeh mi vſzevdily pazlyivi biti, y Boga

proſziti môramo, da naſz chuva y brani. Ovo mi chinimo vu shèztoj proshnyi molitve Gozponove, koja ovak zgovàrjaſze:

Kakſze zgovàrja shèzta proshnya?

Y nevpelyaj naſz vu zkushàvanye, koje bude ztrànka danàshnyega razlàganya, na koje proſzim da marlyivo pazili budete.

Kaj proſzimo vu shèztoj proshnyi?

Mi proſzimo vu shèztoj proshnyi, da nam Bog vu vremenu zkushàvanya ſzvoju miloſchu y pomoch nezkràti, y napiezti naſz zkushàvanyu privòliti.

Zkushàvanye znamènuje vſzako naduſzènye y nagibnye na grèh. Mi neproſzimo od Boga, da naſz od vſzakoga zkushàvanya oſzlobodi; ovo proſziti, bi bilo tuliko, kakti nehoteti terſzitiſze, niti boritiſze, na ovom zbùrkanom moru, gdeſze nahàdyamo, vu nepremenylyivom pochinku, y zvershènom miru ſiveti hoteti, to je pak takvo dugovànye, kaj niti ufatiſze, niti od Boga proſziti moremo, ar ràvno ovo bi chudo bilo, y nam kakti grèshnikom zevſzèma nè doztojno, od Boga chuda proſziti. Dapàche zpàda na

Bo-

Bosànzko providyènye, y za nashe najvekshe dobro je, da mi vſzi nasha zkushàvanya imamo, da mi nashu vèrnozt proti Bogu pokàzati, y on priliku ima, naſz naplàtiti. *Blàſen je chlovek, koj zkushàvanye terpi y podnàsha, ar poklam za dobro y vrèdno zpoznàn bude, prime korunu, koju Bòg obèchal je ſzebe lyùbèchem.* Jac. 1. v. 12. Dapàche niti Szvetczi nèſzu bili prozti od zkushàvanyih, z-kèm biliſzu ſzvetèshi, z-tèm bolye po zkushàvanyah nyihove krèpozti bileſzu zezvèdane, oni pako z-tèm na vekshu ſzvètozt doshli jeſzu, z-kèm veksha zkushàvanya terpeliſzu, izti vtelòvlyeni Bòg, nàklona vrèdni Szin Bòsji, Szvèt vſzeh Szvèteh, Kriſtush Jeſush hotel je vu dnèveh ſzvojega vmertèlnoga ſivlènya, nam na pèldu, zkushàvanya podnàshati. Matth. 4.

Ali kakgod velika je haſzen zkushàvanyih, nam vendar bi bila skodliva, dabiſze vu nyih prez pomochi Bòsje oztavili. Mi iz naſz ſzàmeh drugo nèſzmo nego ſzlaba terztina, y kerhka poſzuda, koja vſzigdàr vu pogibeli je potrètiſze; pri vſzakom korachaju mi opàdnemo, vu vſzakoj priliki naſz nepriatel zavali, ako nebude pomochi vſzamogùche rùke Bosànzke, koja naſz vu vſzakom meztu bi zprevàdyala, chùvala y brànila. Za ovu

pomoch y milofchu profzemo mi Boga, kadafze k-nyemu vtechemo, da nafz nezapèlya vu zkushàvanye, to jezt, mi profzimo nyega, da nafz vu zkushàvanyu neoztàvi; nego nafz z-fzvojum milofchum objàchi, da ona preobladamo.

Od koga mi ofzebùjno zkushàvamofze?

Mì zkushàvamofze ofzebùjno od fzvéta, od nashega tèla, to jezt: od nasheh hmàn nàfzladnoztih y pofelèny, y od Vràga.

Ovi tri jefzu najgorshi napriateli, koji nepreztàncze na nafz navalyùju, da nashu Dùshu na zkvàrenye dopèlyaju. Szvét nafz zkushàva y nadufzàva na zlo po fzvojeh zleh ràzgovoreh, po fzvojeh vpelyàneh hmàn objchajeh y nàvadah, po fzvojeh nafzladlyiveh vefzèljah, y po fzvojeh kriveh nàvukeh. Tèlo, po kojem mi drugo nerazmèvamo, nego hmàn pofelènya, koja na zlo imamo, y ova jefzu pofzledje grèha izhodnoga, zkushàva nafz, ar chinì, da nashe nàgnenye na zlo vfzigdàr jakshe je, nego na dobro. Vràg zkushàva nafz po chalàrneh y hmàvnyeh nadehnènyah, ov glavni nepriatel lyùdih shetùje na to, kakbi nafz od dobra odvèrnuti, na vfzakojàchke grèhe y hudobe

na-

napélyati; y na zkvàrenye dopèlyati mogel. *Szuprotivnik vash Vràg obhàdya kakti ruchèchi oroſzlàn, iſchùchi, kojega bi poſerl.* 1. Petri 5. 8.

Pri vſzakom zkushàvanyu je troje, na kàj chlovek dobro paziti mòra; pèrvo je nadehnènye y nuternye podſiganye, drugo naſzladuvànye, trèjto privolènye. Kajti vu nashoj oblazti neztoji, zevſzèma proprèchiti, da nebi hmàn nadehnènya imali; zato, ako prez nashe krivnye dòjdu, neſzu nikakov grèh, y zàto nemòramo zaradi toga jàko zkerblyivi biti. *Za* hmànyem nadehnènyem ſzledùje naſzladuvànye, od ovoga takàj mòremoſze mi ſzuprot nashoj vòlyi nàglo poprijèti, tak, da nam ràzbornem nàchinom nè mogùche, chutlyivozt onoga preprèchiti; ako mi naszladuvànyu takvomu neprivòlimo, tak niti ono takàj ne grèh; grèh vendar je taki, kak berſe naſzladuvànyu privòlimo.

Med vſzemi vnogovèrztnemi zhushávanyi, kojem lyùdi jeſzu podvèrſeni, jeſzu ona ſzuprot chiztòchi naj guztèsha. Nigdo nè bolye ovem zkushávanyam podverſen, kak mládi lyùdi; záto ovi zaradi nyih oſzebùjno pazitiſze y chùvati mòraju, Boga nepreztáncze za miloſchu proſziti, y hábatiſze, da pohlèpnozt, koja prez toga veliku moch

 ima,

ima, josche vech nepodignu. Odovud mládi lyùdi od nista bolye chùvatisze nemòraju, kak od nepazlyivoga y nechèdnoga pajdáshenya z-pershònami drugoga zpola, od knig, koje lyùbavi pripovezti y druge neszrameslivozti zadersávaju, od posztùshanya nechizteh rázgovorov, od nepotrèbno zvedlyivoga paszènya ochih, od razvùzdaneh y neszrameslyiveh nászladnozt h.

Jeszu takáj nekoja zkushávanya, kojem vechkrát pobòsni lyùdi na szvoju veliku nepriliku y doszadènye jeszu podvèrseni. Ova ztoje vu turòbneh y temneh mishlènyah, vu odùrneh v-pámet zabijanyah, koja nashoj razmishlènya krèpozti napervo poztávlyajusze, nyu ztráshe, mùche, y nemìrnu chinè. Prozti lyùdi dersè ovakva turòbna y hmánya mishlènya vechkrát za znamènye szerditozti Bòsje, y takáj vishepùti za chin vrásji. Znati pako mòrate, da ovakva dugoványa z-vekshinum dohádyaju od bùrkanya pokvárjene mochvárnozti vu chloveku, da ovakva zrokùje nezdrava vuhkòcha y kerv zlochezta, y jeszu napaztuványa betesnoga tèla. Vu ovakvom ztálishu mòra chlovek pri Vrachiteleh tolnácha izkati, pri oveh chlovek nájde vu ovakvoj okolztojnozti vekshu pomoch, kak pri drugeh ztanoviteh lyudèh,

koji

koji ovakva dugoványa za chine vrásje derse, y z-onemi, koji takva podnáshaju, kakti od Vrága obszèdyenemi barachu. Vnogo takáj vu tom ztoji, da, kada chlovek z-takvemi mishlènyi mùchisze, nebude taki maloszerdchen, y turoben, ar po tom zlo je gorshe, y josche vech povekshávasze.

Zadnich josche znati mòrasze, daſze nahádyaju zkushávanya, koja od Boga dohádyaju, y koja on pobóſnem y pravichnem poshilya, koja vendar nèszu naduszávanya na grèh, nego szamo zezvèdanya pravichneh.

Jeliſze takàj pobòſni y pravichni, od Boga zkushàvaju?

Pobòſni y pravichni takàj od Boga zkushàvajuſze, kada Bòg krèpozti nyihove zezvèda. 1. *Po betegu.* 2. *Po sziromàſtvu y drugeh nevolyah.*

Ako chlovek vu gore zpomenùtom razumèvanyu zkushávanye, kakti nagìbanye y naduszávanye na grèh vzeme, tak Bòg nikoga nevpelyáva vu zkushávanye. *Nigdo naj negovori*, pishe szveti Jakob, *akoſze zkushàva, daſze od Boga zkushàva, ar Bòg nikoga nezkushàva na zlo.* Jac. 1. v. 13. Nego ako Bòg z kusháva, tak to biva, da lyùdi na

zezvèdanye poztávi, jefzuli ztálni vu fzvojoj krèpozti, ali dafze nyihova zkrivena krè'pozt ochituje, y fzvétu na pèldu poztávi. Ovak vídimo mi vechpùti, da najpobofnèshi lyùdi oftro na vfzakojáchki náchin pohádyajufze, on puzti nye dugo ztráshnoga betega terpeti, puzti nye po ofzebitoj nefzrechi vu fziromáftvo opazti, puzti nyihovo poftènye po laslivom y krivom potvorènyu hmányeh lyùdih vraziti. Ove y zpodobne fzuprotivchine puzti Bòg zverhu fzvojeh verneh fzlùg, da ztálnozt vernozti nyihove zezvèdá, y nyim priliku da na prelèpe krèpozti, kaktifzu, terplívnozt, poniznozt, na vòlyu Bòsju zpùztchanye, zatajènye fzámoga fzebe, molitva, pobòfnozt, y zaüfanozt vu Boga.

Na ov náchin zezvèdal je Bòg krèpozt Joba, kak ovo nam fzvèto Pifzmo povèda. Job izhájal je iz pokolènya Ezava, ztanùval je vu Dèrfavi Hufz, ono zkoro vreme, kada Izraelczi vu Egiptushu nevòlyno fzusánztvo terpelifzu, on bil je priprozt, Bogabojèchi, zlo vfzako befal je, bil je bogat jáko, imal je fzedem jezer ovácz, tri jezera gamil, pèt zto jármov volòv, pèt zto ofzlòv, y vnogo drùfine, G. Bog razvefzelil je nyega takáj z-fzedmemi fzinmi y tremi kchermi. Predal je Bòg ovoga pobòfnoga chloveka Vrágu,

dabi

dabi nyega vſzakojáchkem náchinom zkushával, daſze ovak krèpozt nyegova ochituje, ſivlènye pako nyemu vzeti oblazt nè imal. Szabeánczi vzeliſzu Jobu vſze vole y oſzle, y potùkliſzu ſzlùge, zbûrkano zlo vreme zkònchalo je vſzę òvcze y chobane, Kaldeánzczi odègnaliſzu gamile, y pomòrili paztìre, nágli viher porushil je hiſu, gdeſzu zkupa bili nyègvi ſzìni y kchère, y vſzi biliſzu potùcheni, y od vſze ove neſzreche dobil je Job gláſza po nazveztiteleh na jenkrat. Od ſalozti genyen Job razdrápil je ſzvoje oprave, obril glávu ſzvoju, opal nä kolena, y molil je govorèchi: *golſzem izishel iz vùtrobe moje matere, y gol pak povèrnemſze nazàd, G. Bògmi je dal, G. Bòg je vzèl, kakſze je G. Bogu dopàdalo, tak je vchinyeno, blagoſzlòvlyeno budi ime Bòsje.* Jobi. 1. Kada je Vrág zapazil, da Job pri vſzoj ſzvojoj neſzrechi proti Bogu ztálen je oztal, onda po prepuztchènyu Bòsjem vudril je Joba z-mozolom naj odurnèshem od pète do verhùncza glàve, koi na gnoju ſzedèchi z-chrèpjem drápal je kervognòjnu gubu, nekoji pako zmed najgorsheh lyùdih zeſpotávaliſzuſze z-nyega, y izta ſena zpochitávala je nyemu priproztòchu nyegovu y pobòſni ztráh nyegov proti Bogu: *jeli ti joſche vu tvojoj pri-*

pro-

proztòchi oztàjes? rekla je nyemu sena: blago-szlòvi Bogu y vumri. Job nèfze na to rafzèrdil, nego zevfzèma mirovno rekel je nyoj: *ti govoris kakti jedna zmed bedàztek sèn, akoszmo dobrò od Boga prijeli, zàkaj nebi takáj zla prijeli.* Ibid. c. 2. Poklam anda Bòg terplivnozt fzvojega vèrnoga Joba zadovòlyno bi bil zpòznal, povèrnul je nyemu zdrávje, vchinil je nyega josche jenkrát tak bogátoga kak je predi bil, dál je nyemu pak fzedem fzinòv y tri kchère, y puztil je nyega do tulike ztározti fiveti, da je detczu fzvoju do chetèrtoga pokolènya videl. Ibid. c. 42.

Navùchanye

Moji drági Farniki! mi chùtimo krùto jáko, kaj Job veli, *da fivlènye chloveka je vekivèchno vojuványe na zèmlyi.* Job. 7. v. 1. Mi chùtimo zadòzta, kak fzuprot vnògem zvánzkem y nuternyem nepriatelom boritifze mòramo, mi zpoznávamo, da mi vú fzámeh nafz najvekshega nepriatela imamo, koi je nashe tèlo, koje nema druge, nego kaftige vrèdne pohlèpnozti, koje je fzufeny chutlyiveh pofelèny y náfzladnoztih, y vfzako vreme fzuprot zapovedi Bòsje, y fzuprot dùfnoztjam nashem podifefze. Ovo je, kak fzvè-

fzvèti Jakob veli, on nepriatel, od kojega mi najvech zkushávamofze, *vſzaki zkusháváſze od ſzvojeh hmán náſzladnoztih.* Jac. 1. v. 14. Pri tak vnògeh y velikeh zkushávanyah, kaj je nam vech potrèbno, kak pomoch y milocha Bòsja? Prez òve milofche mi nemoremo zkushàvanya preoblàdati, moremo pako z-pomochjum Bòsjum. Za ovu pomoch hoche Kriſtush, da mi Otcza nebèzkoga profziti mòramo, kada k-nyemu molimo: *nevpèlyaj naſz vu zkushavanye.* On nam takáj, ako mi nyega zaùfano profzili budemo, y nafz hotòncze vu pogibel zkushávanya nepoztávimo, fzvoju pomoch nigdar neizkráti. Ako pako mi nafz fzámi prez fzile vu pogibel poztávimo, nyu nebefimo, y vu nyoi zadersávamofze, tak nam Bòg po pravichnom fzvojem fzùdu zkoro vfzigdár fzvoju pomoch zkratchùje. Vu pogibel hotòncze fzebe poztávlyati, ter vendar hoteti, da Bòg nam vu nyoj nedá grèhu privòliti, znamènuje Boga fzámoga zkushávati, znamènuje, grofnyu Bòsju hoteti zahititi y zatrèti, koju on po vùztah Sziraka je poztavil: *koi pogibel lyùbi, on vu nyoj pogine.* Sir. 3. v. 27. Vu tom pak ztoji ztrahovita fzuprotivnozt, vu koju vnogi lyùdi opádaju. Moji dragi Farniki! jeli vi nemòrate ovu fzuprotivnozt fzebi

zpo-

zpochitávati? Vi proſzite Boga, da vaſz vu zkushávanye nevpèlya, metemtoga vi poztàvlyate vaſz neſzrameslyivo y hotòncze vu takove prilike, gde nekrivnozti najveksheh takàj Szvètczev làdja potrètiſze y vtòpiti bi mogla, y gde Angeli kòmaj ſzegùrni bibili. Vi znàte, kakſzu za vaſz pogibelna ona zpoznànya, otàjna dogovàrjanya y pajdàshenya, na kakvo razpùztcheno dersànye vaſz dopèlyati mogu, ter vendar takova oztàviti nèchete. Vi ſzàmi znàte, da ztanovite lyùdi nigdàr pohàdyali nèzte, da nebi vu grèh opali bili, ter vendar ovoga pohàdyanya oztàvitiſze nèchete. Vi znàte, kakſzu skodlive ztanovite nàſzladnozti y veſzèla, kada chlovek pri nyih razpùztcheno derſiſze, ter vendar malozte pri nyih chedni y zkoznyivi. Vi pòznate tulike vnòge pogibeli, vi imate pèldu od jezero drugeh, kojezte vu nyih vidèli na neſzrechu dòjti, y joſche ſzada vidite, ter vendar takveh nehàbateſze. Vi znàte, da po nemertuchlyivozti vu pilu vashe tèlo vſzigdàr vu veliko zbùrkanye je dòzpelo, da hmàn poſelènya vaſz vſzigdàr jeſzu preoblàdala, y da vi pri preobìlnozti vina vu nedòztojne y merzke chine opàlizte, ter vendar od takve nemertuchlivozti prèztati nèchete. Vi znàte, da

pri

pri igri vſzigdàr na vkanyuvànye nàgnyeni jezte, y daſže nigdàr neigrate, da nebi vſzakojàchke nàchine vkanyùvati potrèbuvali, ter vendar za igrum hlepite. Zahmàn anda preporùchateſže pod obrambu y zkerb Bòsju, ako vi iz ztràni vashe nezkerbiteſze, ako vi ſzàmi nepazlyivo vu pogibel poztàvlyateſze. Szrechni jezte vi, ako iz vasheh presheztneh pripechèny y zlochèztoga ſivlènya ovu haſzen vzèmete, daſze od ſzada pàzili, y chùvali budete. Amen.

RAZLAGANYE SZEDMO.

ſ. Od ſzèdme proshnye molitve Gozponove.

Od preſtimàne molitve Gozponove, koju naſz Jeſush Kriſtush z-ſzvojemi làztovitemi vùztmi je vuchil, imam vam takàj, moji dràgi Farniki! ſzèdmu y zàdnyu proshnyu raztolnàchiti. Ovo raztolnàchenye pochimlyem danaſz, pri kojem od vaſz proſzim pazlyivozt vashu.

Kak

Kakſze zgovárja ſzèdma proshnya?

Szèdma proshnya mólitve Gozponove zgovárja ſze ovák: neg oſzlobódi naſz od zla.

Kaj proſzimo mi vu ſzèdmoj proshnyi?

Mi proſzimo vu ſzèdmoj proshnyi: 1. Da naſz Bog vlaztito od zla Dùshe, koje je grèh, oſzlobodì, y od vekivèchneh y vremèniteh kaſtig grèha obchúva. 2. Da naſz Bòg od telovnóga tákáj zla obchúva, ako nebi na zvelichènye Dùshe nashe bilo. 3. Dá nám Bòg miloſchu podá vſze ſzuprotivchine y nevolyé z-terplivnózțjum y zțálnozțjum podnezti.

Vu tom ztojì kratki závjetek óve proshnyé, kója vnogo návuka vu ſzebi zderzsáva. Da vi czèlu haſzen imatì morete, koju ova proshnya vu ſzebi ima, tak proſzim da ná ona, koja od nye govoril budem, pazku imali budete. Zlo, koje nam na ſzvétu pripetitiſze more, je dvojvèrztno, nájmre zlo Dùshe, y zlo tèlá. Pod zlom Dushe razmèvaſze vlaztito grèh, y vſze, kaj naſz na grèh napèlyati, nashemu zvelichènyu y nashemu vekivèchnomu bláſenztvu skódeti, y naſz vu vekivèchno zkvárenyè porinuti more. Zla tèla jeſzu vnogovèrztna, med

ove-

ovemi rachùnafze vfze ono, kaj mir y pokoj fivlènya nashega bantùvati, y vremenitomu nashemu dobru naskòdeti more, n. p. beteg, fziromàftvo, fzlabòcha tèla, glàd, vòjzka, kuga, zla lèta iliti pomenyka vu potrèbneh za hrànu, drasìna, fzmert thovàrusha ali thovàrushicze, priatela, dobrochinitela, nefzrecha od kuge pri màrhe, povodnya na polyah, pogor vu hifah y ztànyu drugom, zatiranye fzàda zemlye po nàglom vihru, tuchi y zlom vrèmenu, y jezero druga faloztna pripechènya, koja zverhu nafz dòjti, y nashu-vremenitu cheztitozt zmùtiti y pokvàriti mogu.

Med ovem dvojvèrztnem zlam je ono Dùshe, grèh, naj vekshe. Grèh je pràvo y bitno zlo, kajti on, pokehdòb prokletztvo za fzobum vlèche, czèlo pogublènye chloveka zrokùje, y nyemu nepreìfzèfni y nenadomèztlyivi kvàr doprinàsha. Vfza druga zla, koja na tèlo y ovo fivlènye vremenito zpàdaju, zkoro nemòrajufze za zlo dèrfati, akofze z-zlom grèha prizpodobe. Od ovoga jedinoga y pràvoga zla grèha profzimo mi od Boga ofzlobòditifze, kada mi vu zàdnyoj proshnyi molitve Gozponove k-nyemu govòrimo: *ofzlobòdi náfz od zla*, y kada mi ove rechi zgovàrjamo, tak poleg

nakánenya Jesusha Kristusha hoche tuliko rechi, kakti: O Gozpon y Bòg moj obchùvaj y oszlobòdi mene od vszeh y vszakoga grèha, od szvojvòlynozti, zkùpozti, ohòlnozti, gizdozti, nechiztòche, nemertuchlivozti, szerditozti, fánténya, razjadènya, blùdnozti, chalarie, làsi, krivicze, grèshne nàvade, chutlyiveh pohòtnoztih, szerdcza poselèny, hmàn prilik, pogibelih, zpàchenyih y vszega, kaj mene na grèh napèlyati more, y kaj mogùchno je, mene vu grèh porinuti, koi za szobum ono neszrèchno y ztrahovito od Boga odhitchènye vlèche, koje vu vszoj vekivèchnozti je kastiga grèha.

O dabi ovo vszigdàr mishlènye szerdcza nashega bilo, kada velimo: *oszlobòdi nasz od zla*, ô dabi mi, kada z-vùztmi ove rechi zgovàrjavomo, vu chinu takàj iztinzku vòlyu imali, od grèha oszlobòdyemi biti, dabi mi onu preodùrnu szuprotivnozt zkònchali, koja vu ovom dugovànyu med nashum molitvum, ỳ nashem sivlènyem nahàdyasze. Hochemo mi ovu szuprotivnozt raztolnàchiti, vi, dràgi Farniki! vszaki dan k-Bogu govòrite, da miloscha nyegova vasz od grèha obchùva, ali zkupa, kada ovo proszite vi grèh lyùbite, y nyega krèpite vu szerdczu vashem, vi lyùbite pogibel grèha, vi ztàlno

der-

derſiteſze vú priliki greshènya, pri vaſz grèhi jeſzu żrok vſzeh vasheh chinèny, gibanye vſzeh vasheh terſzeny, y ràdozt vashega czèloga ſivlènya; na ov nàchin pùztchate vaſz, akoprèm proſzite od grèha oſzlobòditiſze, od nyega oblàdatiſze, y vtàplyate vaſz vu propazt vſzega zla, koi je konecz grèha, y gde vi kaſtigu Bòsju na vèk chùtili budete. Raztolnàchemo ſzada takàj, kaj od zla tèla, od kojega mi vu ſzèdmoj proshnyi molitve Gozponove proſzimo od Boga oſzlobòditiſze, v-pàmet vzèti, y pàziti mòramo.

Kajſze ovoga zla dotiche, koje ſzamo na nashu vremenitù ſzrechu y cheztitozt nashega vezdàshnyega ſivlènya zpàda, znati mòramo, da ono poleg nàmere Bòsje ſzvoju veliku haſzen ima. Zla ova zrokùju vechkràt obernènye y pobòlshanye najveksheh grèshnikov; ràſzipnomu ſzinu odperleſzuſze ochi onda, kadamu je na ſzvétu zlo ishlo, kada je ſziromàk poztal, kada je glàd terpel, kada zevſzèma zahitchen, y za niſtar dersàn je bil. Lucæ 15. Vremenita zla pelyaju k-Bogu, zezvèdaju nashe krèpozti, y nye chinè zvershène; ona jeſzu prikladna nasha chutlyiva poſelènya vtishiti, ogeny pohòtnoztih vgaſziti, ona vuchè naſz nevolye ſzvéta ovoga zpoznàvati, da naſz od

prekorèdne lyùbavi proti nyemu odvèrneju, ona dàvaju nam priliku, za grèhe nashe pokòru chiniti, Bogu zarad nyih zadovòlyno chiniti, y prelèpe krèpozti zvershàvati, kakti: terplìvnozt, ponìznozt, zpùztchanye na vòlyu Bòsju, zaùfanozt vu nyegvu otchinzku zkerb y pomoch. Kada anda Bòg nam vremenito zlo poshilya, nèfzmemo, nit nemòramo mi neprìlichno y dofzadlyìvo profziti, da budemo zevfzèma od nyega ofzlobòdyeni, nego Boga profziti mòramo, da nam fzvoju milofchu podà, da ovakvo od nyegove Bosànzke rùke radovòlyno primemo, y da ono na zvelichènye Dùfhe nashe obèrnuti hoche. Mi nemòramo zaradi telovnoga y vremenitoga zla y nefzreche fzlabofzerdcheni biti, niti zdvojiti. Mi mòramo, za nafz razvefzèliti y prebùditi, premìfzliti, da prez ochivèztne vòlye Bosànzke, y prepuztchènya nyegve mùdre y pravichne providnozti nikaj nepripètchafze. Mi mòramo z-tvèrdnùm zaùfanoztjum veruvati, da Bòg po fzvojoj vfzamoguchnozti more, y poleg fzvoje dobròte hoche vfze nevolye na dobro nashe obèrnuti. Mi mòramo premifzliti, da Bòg, kada nafz kaftiguje, nikaj drugo neifche nego zvelichènye nashe, y da, kada zverhu nafz nevolye poshilya, je znamènye,

da

da nasz lyùbi, vu tom ztoji nàvuk prestimàni velikoga Apostola Sz. Pavla: *Moj szinko!* pishe on, *naj za nèmar metati kastiguvànye Gozpona, niti nezdvòj, kada od nyega budes kastiguvan, ar kojega Gozpon lyùbi, nyega kastiguje. Vszakoga pak szina bichuje, kojega prijemlye iliti lyùbi. Ztàlni budite, akoszte taki kastigujete. Bògsze vam zkasùje kakti detczi: ar gde je szin, kojega otecz ne kastiguje? Ako anda nebudete kastiguvàni, tak budete nepravèdni y nè zàkonzki szini.* Ad Hebr. 12. v. 5. et seq. Mi mòramo nadalye premiszliti, da szuprotivchine y nevolye jeszu dèl pravichneh, y da mùdro providyènye Bosànzko vre tak je narèdilo, *da vszi, koji hocheju pobòsno siveti vu Kristusku Jesushu, pregone terpeli budu.* 2. ad Tim. 3. v. 12. Mi mòramo tvèrdno veruvati, da G. Bòg vèrztnem drugoga pùta vu Nebo nè oztavil, nego pùta muke. *Kajti po vnògeh tràplenyah potrèbno je nasz vlezti vu Kralyeztvo Bòsje.* Act. 14. v. 21. Mi mòramo na vekivèchno, y zverhu vszega naj prestimanèshe blàsenztvo nebèzko zmiszlitisze, koje nam po muki na dèl dòjde, proti kojemu vsze muke malè jeszu. *Tràplenya szvèta ovoga nèszu priztojna budùchoj diki, koja vu nami budesze ochituvala.* Ad Rom. 8. v. 18. Mi mòramo, kadasze

nam zlo dogàdya, zpomènutifze, da najvekshem Szvètczem, niti iztomu Kriſtushu nèſze bolye dogàdyalo, od kojega nam připovezt nyégvoga ſivlènya povèda, da on na ovom ſzvétu vſze fele nevòly je pretèrpel, da on ſziromàſtvo, prègone, potvàrjanya, obshanènya, pogovore, glàda, sèdyu, vruchìnu, zìmu, zamorènye, y vſze mogùchne neprilike ſivlènya je podnèſzel. Ako mi vſze ovo premiſzlimo, tak lahko budemo ràzmeti mogli, kak krivo y zlochezto mi chinimo, ako mi pri vnogovèrztneh zlih, koja od vremena do vremena zverhu naſz dohàdyaju, y nashu vremenitu ſzrechu bantùju, naſz ſzlaboſzerdchne y zdvojèche kàſemo, zlovòlyni y neterplivni jeſzmo, ſzuprot Bogu mermramo, y lyùdi preklinyamo.

Navùchanye.

Moji dràgi Farniki! iz razlolnachenyih, koja do vezda zverhu ſzèdem proshnyih molitve Gozponove chinil jeſzem, vidiſze, da ova molitva zmed vſzeh drugeh je naj ſzvetèsha y naj haſznovitèsha. Je naj ſzvetèsha, kajti ſzàm Jeſush Kriſtush nyu naſz je vuchil; je naj haſznovitèsha, kajti takove proshnye vu ſzebi zaderſàva, koje poleg nàmere Jeſush-

ſusha Kriſtusha nam kruto haſznovite jeſzu. Odovud izpelyàvaſze pako, da mi nyu nigdàr prevech nepotrebujemo. Nàmera Szina Bòsjega, kada nyu naſz je navchil, bila je, da za naſz zviraliſche miloſchih, y blagoſzlova biti mòra. Ali da mi molitvu ovu nam prav haſznovitu vuchinimo, mòremoſze K-Jeſushu Kriſtushu vtechi, y nyega proſziti, da on, kakgoder je pòchetnik ove molitve, naſz z-Dùhom ſzvojem okrèpi, y naſz vu ztàlish poztàviti po tom dòztoja, da mi nyu poleg nàmere nyegove y po Kerſchànzki molimo. Amen.

RAZLAGANYE OSZMO.

§. 3.

Od pozdravlènya Angèlzkoga.

Molitva Gozponova, iliti Otecz nash, kojega do vezda raztolnàchil jeſzem, je molitva, koju mi izraven k-Bogu ſzàmomu ràvnamo, y po kojoj mi naſz k-nyemu kakti pòchetniku miloſche y vſzega dobra obrà-

chamo, da od nyega proſzimo, kaj nam haſznovito y potrèbno je. Jeſzu takaj molitve, koje mi k-Szvètczem kakti priatelom Bòsjem poshilyamo, da oni za naſz pri Bogu proſze, koje mi zàto obchinzkem nàchinom z-Otecz nashem zkupſzlàſemo, y nyemu pridàjemo.

Kakvu molitvu Kerſcheniki Katoliki zverkshinum pridàvaju Otecz nashu?

Kerſcheniki Katoliki pridävaju zvekshinum molitvi Otecz nash, pozdravlènye Angèlzko.

Redu anda zvershèno je prietojno, da ja raztolnàchenye ove tak preſtimàne, y med Kerſcheniki Katoliki tak obchinzke molitve raztolnàchenyu molitve Gozponove pridàm.

Kaj je pozdravlènye Angèlzko?

Pozdravlènye Angèlzko je molitva, z-kojum mi blàſenu Devicze Mariu, Mater Bòsju oſzebùjno zverhu vſzeh Angelov y Szvèczev poſtùjemo y zazàvamo.

Maria naj ſzvetèsha Devicza y Mati Gozpona nashega Jeſusha Kriſtusha nè ſzamo zpàda vu broj blàſeneh ztanovnikov nebèzkeh, nego ona zoveſze iztinzko Kralyicza nebèzka, chàzt zaizto preſtimàna, koju ona

nè

nè fzamo po tom, da je Mati Bòsja, nego tákáj zaradi preſtimàneh ſzvojeh krèpoztih, vu kojeh vſze Angele y Szvètcze je preobládala, je zaſzlùſila. Zato anda mi ſzùdimo, da ona zbog izvishenozti Bosánzkoga materinztva, zbog velikeh zvershènoztih ſzvojeh krèpoztih, y zbog oſzebùjne oblazti y vrèdnozti, koju ona vu Nebu pred Angeli y Szvètczi ima, najvekshega poſtuványa je vrèdna, koje jednomu chiztomu ztvorenyu datiſze more. Mi ſzùdimo poleg návuka Katolichánzke Czirkve, da nyoj, kakti ztvorènyu, poſtuványe doizto neizgovòrno y nepreſzèſno menyshe je dùſno, kak Bogu naj vishèshemu bitju, y naj vishèshemu Ztvoritelu vſzeh ztvárih, ali vendar vnogo vekshe, kak Angelom y Szvètczem, y da iz ovoga rávno zroka nyeina proshnya y obramba pri Bogu vnogo moguchnèsha y jaksha je, nego Angelov y Szvètczev; y da mi záto z-vekshum haſznum k-nyoj vtèchemoſze, nego k-Angelom y Szvètczem, kada od Boga kaj proſzimo. Vu vſzeh oveh nè nikaj, kaj nebi návuku Czirkve, y temel y itoj rázbornozti iztoga rázuma priztojno bilo. Da pako Kerſcheniki tákáj budu znali, z-kakvem náchinom, y z-kojemi rechmi ovu Bosánzku Mater poſtùvati y zazávati bi mòrali, odrèdila

je Czirkva pozdravlènye Angèlzko kakti molitvu, koja vlaztito k-Marii rávnafze.

Kakfze zgovàrja pozdravlènye Angèlzko?

Pozdravlènye Angèlzko zgovárjafze ovak: *Zdrava Maria, milozti puna, Gozpon je z-tobum. Blagofzlòvlyena ti med ſenami, y blagofzlòvlyen ſzàd vutrobe tvoje Jeſ sh. Szvèta Maria, Mati Bòsja, moli za nafz grèshnike ſzada y na vuri ſzmerti nashe. Amen.*

Iz kulikeh ztrànih je zkupzpràvlyeno pozdravlènye Angèlzko?

Pozdravlènye Angèlzko je zkupzpràvlyeno iz treh ztranih: iz pozdravlènya Angela Gabriela; iz pozdravlènya Jalſabèthe, y z-rèchieh Czirkve.

Kak je pozdravil Mariu Angel Gabriel?

Angel Gabriel pozdravil je Mariu z-ovemi rechmi: Zdrava Maria, milozti puna, Gozpon je z-tobum, blagofzlòvlyena ti med ſenami.

Prilika, z-kojum Arkangel Gabriel Mariu z-ovemi rechmi je pozdravil, bilo je ono preftimáno pofzlánye, koje nyemu pri ovoj fzvètoj Deviczi je bilo zaúfano, da nyoj na-

zve-

zveztì, da Szìn Bosji hoche chlovekom pòztati, y nyu za Mater fzvoju je izèbral. Ja ovde nèchu ponávlyati ono, kaj vu dèlu pèrvom, razláganyu òfzmon zverhu trèjtoga Vere kotriga od pofzlánya Gabriela k-Marii govoril jefzem, nego hochu fzamo vam rázumnozt rèchih nyegvoga pozdravlènya raztolnáchiti, da po tom právu odichenozt ove prechizte Devicze pred ochi poztavim.

Ov Dùh nebèzki, ov od Boga pofzláni nazveztitel imenuje Mariu *miloz̨ti punu*; po tom dáje zpoznávati, da ona med vfzemi ztvorènyi naj bolye z-milofchami Bosánzkemi je nakinchena, y da Bòg nikaj ne prepuztil, da nyu za velika fzvoja odluchènya priprávi, za koja nyu je bil izèbral, y koja vu tom ztojè; da ona Matì Boga y chloveka bude; Angel. rekel je nadalye k-nyoj: *Goz̨pon je z̨-tobum*; po tom dál je rázmeti, da ona G. Bogu vre onda dràga y povòlyna, y z-nyim ofzebùjno vu velikoj lyùbavi y zaùfanozti zjedinyena je bila. Iz oneh rèchih: *blagofz̨lòvlyena ti jefz̨i med fenami*, zpòznávamo mi, da Maria med vfzemi fenami, koje y kada bilefzu, y jofche budu, naj bolye blagofzlòvlyena, to jezt, naj fzrechnèsha y naj blafenèsha je. Y vu iztini, komu y kada tulike milofche, y tak nenávadno preftiménye od

Bogá

Boga je dáno bilo, kak Marii? Ona med tulikemi milioni zpola szvojega je jedina, koju Bòg je zèbral za Mater Szina szvojega, y Zvelichitela szvéta. Ona je jedina, kak vnògi szvèti Otczi pobòsno veruju, prez grèha prijela bila, koi vesz národ chlovechánzki je zaszmradil. Ona je bila iz oszebùjne milosche Bòsje od vszeh láztoviteh, y takáj najmenysheh grèhov obchùvana. Ona je prez najmenyshega ozkrùnenya divojáchtva szvojega noszècha pòztala. Ona je poròdila prez vrázenya divojáchtva y vszake boli. Szin nyein je Bòg, y ona je Mati Bòsja. Kak pravo anda nyoj on prestimáni y nepreczènyeni nápiszek je láztovit, kojega nyoj Angel dáje k-nyoj govorèchi: *blagoszlòvlyena ti med senami!*

Ztrán druga pozdravlènya Angèlzkoga je od Jalszabéthe, koja bila je tecza Marie.

Kak je Mariu pozdràvila Jalszabeth?

Jalszabeth ponòvila je rèchi Angela: *Blagoszlòvlyena ti med senami*; y pridala je k-nyim szledèche rèchi; *y blagoszlòvlyen szàd vùtrobe tvoje.*

Pri kakvoj priliki ovo dogòdilosze je, hochemo mi iz szvète pripovezti poszlùhnuti.

Vu

Vu vremenu Heròdesha Králya Judee bil je jeden Aldovnik imenom Zakáriash poleg reda poſzlednikov Abiasha, y ſena nyegova iz kchèrih Aarona, imenom Jalſabeth. Biliſzu pako obodvá pravichni pred Bogom, obderſavajùchi vſze zapovedi, y pravichnozti Gozpona prez vſzakoga prigovora. Y nèſzu imali ſzina, kajti Jalſabeth bila je neplòdna, y obodvá bi bili oztáreli. Jalſabeth bila je takáj bliſnya rodyákinya Marie. Pri poſzlányu, koje Angel Gabriel pri Marii je dovershil, obznánil je nyoj, da Jalſabeth, akoprèm od náraye neplòdna, y vu velikoj ztaròzti bi bila, po Bosánzkoj chudnovitoj krèpozti je noſzècha, y vre doizto shèzti meſzecz muskoga vùtrobe ſzáda noſzi. Kadabi to Maria bila rázmela, ishla je prek gore hitro vu. Vùrash Juda, za pohòditi teczu ſzvoju Jalſabèshu, y ſzvoju rádozt pokázati zverhu ſmechine vùtrobe ňyeine, y da nyoj pri pòrodu pòdvori. Kadabi vu hiſu ſzvoje tecze vlèzla bila, pozdrávila je nyu. Y vchinyeno je, kadabi chùla Jalſabeth pozdravlènye Marie, vu onom hipu detetu, koje Jalſabeth joſche pod ſzvojem ſzerdczem je noſzila, dána je od Boga ſzvètlozt rázuma, bilo je od grèha iztochnoga ochiztcheno, y z-miloſchum ſzvetochinèchum nakincheno, predi neg-

negbiſze bilo porodilo; obznánil je takáj Bòg nyemu, da Maria Szina Bòsjega, Meſziasha, Odkupitela ſzvéta pod ſzvojem ſzerdczem noſzi; dète ovo joſche vu vùtrobi matere zkriveno, zpòznalo je takáj joſche vu vùtrobi Marie zkrivenoga Boga y chloveka, klanyaloſze je nyemu, y od veſzèlja vu vùtrobi zkákalo. Bila je takáj ono izto vreme Jalſabeth z-Dùhom ſzvètem napùnyena, koj takáj nyoj ochituval je ono, kajſze je z-nyeinum ſzinovkum Marium dogòdilo, nájmre, da je z-Zvelichitelom ſzvéta noſzècha; záto zakriknula je gláſzom velikem, y rekla k-nyoj: blagoſzlòvlyena ti med ſenami, y blagoſzlòvlyen ſzád vùtrobe tvoje. Lucæ 1. v. 5. et Seq.

Kada Jalſabeth ſzáda, kojega Maria vu vùtrobi ſzvojoj je noſzila, blagoſzlòvlyenoga ſzáda je imenuvala, zpòznala je po nadehnènyu Dùha ſzvètoga, da ſzád ov je on izti, koi zverhu vſzega naroda chlovechánzkoga dopitano proklètztvo pravicze Boſánzke ſizbriſzati y odnezti hoche, vu kojem vſzi národi blagoſzlòvlyeni budu, y koi doshel je, da mi iz ſzuſnyov grèha y Vrága, poztánemo ſzini y odvetki Kralyeztva nobèzkoga.

Zádnya ztrán pozdravlènya Angèlzkoga je iz rèchih, koje Czirkva je pridala.

Koje

Koje rèchi je Czirkve pridala?

Czirkva je pridala rèchi ove: *Jesush. Szvèta Maria, Mati Bòsja, moli za naszgrèshnike szàda y na vuri szmerti nashe. Amen.*

Da mi znali budemo, gdo je blagoszlòvlyeni vùtrobe Marie szád, tak je Czirkva k-rechèm Jalszabèthe pridala rèch *Jesush.* Oztále rèchi Czirkve, koje zádnyu ztrán pozdravlènya Angèlzkoga chinè, jeszu zarad verloga návuka, kojega vu szebi zadersávàju, pametiti, y obilnèshega raztolnáchenya vrèdne.

Zàkaj mi velimo: szvèta Maria Matì Bòsja?

Mi velimo: szvèta Maria Mati Bòsja: kajti 1. Preszvèta Devicza Maria Jesusha Kristusha je poròdila, koi je pràvi Bòg. 2. Kajti ovo ime vu nami tvèrdnu zaùfanozt izbudyàvá, da Bòg nye proshnyu za nasz poszlùhne.

Z-ovemi rechmì vuchì nasz Czirkva zpoznávati, da Maria je Mati Bòsja. Vera ova bila je laslivomu ztráhu Bòsjemu Krivovèrnikov szupzotivna zpáchka, oszebùjno pako Neztòriushu Patriárki Czarigrádzkomu. Ov pod-

podztùpillſze je, Marii vlaztitozt Matere Bòsje ſzuprotivnu chiniti, y zaradi nye ochivèzto pregovárjatiſze. Ali odhitila je Czirkva blùdnozt nyegovu, bránila je chvèrzto y náztojno, da Maria je Mati Bòsja, derſala je obchinzka Czirkvena zprávifcha, y dokònchala, da chlovek kakti bitni y glavni kotrig Vere derſati mòra, da Maria vu nárawzkom razumèvanyu je Mati Bòsja. Ona zaizto je, kajti Jeſush Kriſtush, koj je právi Bòg, y po kojem vſza jeſzu vchinyena od nyeinoga tèla y kervi chlovek je pòztal, y od nye iztinzko porodilſze. Ov Jeſush je jedinoròdyeni Szin Otcza nebèzkoga, y vez-kojem on jedìni, právi, naj vishèshi y vekivèchni je Bòg, on je pak takáj Szin Marie, od koje on vu vremenu je chlovek poztal, Bòg vendar biti nè prèztal.

Iz ovoga vendar neizpelyávaſze, da mi iz Marie Bosánztvo naprávìti mòramo. Akoprèm mi nyu prez dvojne za Mater Bòsju dersìmo, nyu vendar mi prèmishlyávamo y poſtùjemo kakti chizto ztvorènye. Mètemtoga mòra vendar ime y vlaztitozt Materinztva Bòsjega vu nami tvèrdnu zaùfanozt izbùditi, da Bòg nye proshnyu poſzlùhne, ar, kajti je Mati Bòsja, nè dvojiti, da nye proshnya pri Bogu Szinu nyeinomu krùto mogùchna

chna je; y biti mòra. Z-ovum zaufanoztjum genyeni zazàvamo, y proſzimo mi ovu preſzvètu Deviczu y Bosànzku Mater za nyeinu mogùchnu pomoch y obrambu pri Bogu; y velimo k-nyoj: *ſzvèta Maria, Mati Bosjà, moli za naſz grèshnike ſzada y na vuri ſzmerti nashe.*

Zakaj velimo mi: moli zà naſz grèshnike?

Mi velimo: moli za naſz grèshnike, da Maria po valuvànyu nashe nevolye geneſze, da nam Dùha pokòre, y opròztchènye grèkov nasheh od Boga izproſzi.

Zalzto krùto velika blùdnozt bi bila veruvati; da Maria more nam grèhe odpùztchati. Ovo iztinzko je zvan nyeine mogùchnozti. Niſtarmenye odpùztchènye ovo more ona po proshnyi ſzvojoj nam od Bogà izpròſziti. Ona more po proshnyi ſzvojoj Boga gènuti, dà nam ſzvoju milpſchu podà, koja naſz genе; razſzvèti; objàchi, zkrùsheno ſzerdcze vchini; daſze nasheh odùrneh greshènya nàvadih oztàvimo; nashe blùdnozti zpòznamo, y grèhov lancze raztèrgamo. Ona moreſze zà naſz pri Bosànzkom Szùdczu vzèti, y nyega genuti; da nam jàkozt podelì, da vſze zpachke pokòre preoblàdamo; ztàlish grèhov

oztàvimo, y nafz znovìch na pùt pravichnozti poztàvimo.

Zakaj mi velimo: moli za nafz fzada y na vuri fzmerti nashe?

Mi velimo zadnich: moli zà nafz fzada y na vuri fzmerti nashe, kajti mi vfzigdar, tak fzada, kak na zkràdnyoj vuri, vu kojoj zkushàvanya vràsja guztèsha y jaksha jefzu, Bosànzke pomochi potrèbni jefzmo.

Mi zàdozta zpoznàvamo, kak z-vnògemi nepriateli nashega zvelichènya y nashega blàfenztva borìtifze mòramo, kulike pogibeli mi oblàdati, od kulikeh zkushàvanyih chùvatifze y brànīti imamo. Nasha kerhkòcha je nam znàna, y mi zdihàvamo, da za tulike pogibeli gingavi jefzmo. Nam anda pri tulikeh pogibelih y pri tak velikoj nashoj fzlabòchi nikaj tak nè potrèbno, kak milofcha y pomoch Bòsja. Med vfzemi pako nàchini, koje mi bi mogli potrèbuvati za zàdobiti ovu Bosànzku pomoch, nikaj nè jakshe, niti prikladnèshe, kak obramba y zàvetje Marie; zàto mi nyu profzimo, dafze pri Bogu za nafz vzeme, y nam od nyega one milofche zadobì, koje nam potrèbne jefzu, dafze od

grè-

grèha, od pokvàrjenya fzvéta, od hmàn greshénya prilik chùvamo, nashe dùfhozti zpunyàvamo, y pravo po Kerfchànzki fivemo. Ofzebùjno pako y naj bolye mòramo mi Boșànzku Màter na vuri fzmerti nashe zazàvati, kada harczuvànye naj jakshe y naj pogibel nèshe bude. Mi mòramo nyu profziti, da ona za nafz Boga moli, da nam vu ovoj vuri, vu kojoj nasha fzrecha ali nefzrecha za czèlu vekivèchnozt odfzùdyena bude, pomore, nafz vu dobru potvèrdi, y blàfeni konecz fivlènya darùje.

Iz ovoga do fzada vuchinyenoga raztolnàchenya Angèlzkoga pozdravlènya òchivezto vidifze, da ono za nafz hafznovita y Marii povòlyna molitva je, y da mi nyu vechkràt tak za nashu hafzen, kak takàj na chàzt y poftènye Marie molimo. Na to nagovàrja nafz nasha fzvèta Mati Czirkva, pokehdob ona vfzaki dàn vu razlùchenom vremenu Mater Bòsju z-pozdravlènyem Angèlzkem poftùje.

Vu kojem ofzebùjno vremenu poftùje Czirkva Katolichànzka Mater Bòsju z-pozdravlènyem Angèlzkem,

Katolichànzka Czirkva poftùje Mater Bòsju z pozdravlènyem Angèlzkem ofzebùjno, kada v-jùtro, ô poldàn, y vechèr na molitvu zvonifze.

Nàvada chez dàn trikràt, najmre v-jùtro, ô pol dàn, y vecher na molitvu pozdravlènya Angèlzkoga zvoneti, je jedna vu vfzem Kerfchànztvu po vfzeh mèztah vpelyàna nàvada, koja vendar nèfze na jenkràt y zkupa jedno vreme, nego polagàuo pochèla. Zvonenye na zdravu Mariu v-jùtro je vpelyal Urban ofzmi, Rimzki Papa, ô poldàn Papa Kalixtush trèjti, y na vecher Papa Hadrian pèt. Ovu obchinzku y fzvètu nàvadu nemòramo za nèmar dèrfati, nego poleg nye ràvnatifze. Roditeli mòraju fzvoju detczu zagoda k-ovoj nàvadi privùchati, y opominati, da vfzaki dàn pri trojem zvonènyu pozdravlènye Angèlzko na prepifzani nàchin mole, koje ovak zgovàrjafze: *Angel Gozponov nazvèztil je Marii, y ona prijela je od Dùha fzvètoga. Zdrava Maria. Nut! Szlùsbenicza Gozponova, budi meni poleg rèchi tvoje. Zdrava Maria. Y rèch tèlom poztala, y prebivala je med nami. Zdrava Maria.* Kada pako chlovek ovu Czirkve nàvadu obdersàva, naj pàzi, da ovo nebiva fzamo iz nàvade.

Iz

ràvnatiſze mòra. Mi nemoremo nashega poſtuvànya proti Materi Bòsjoj bolye pokàzati, nego po vèrnom naſzleduvànyu nyeineh krèpoztih. Mi mòramo terſzitiſze ſivlènye nashe poleg nyeinoga ſivlènya ràvnati, koje je obchinzko navùchanye vſzeh krèpoztih, y za vſzaki ztàlish. Mlàdi lyùdi najſze od nye vuchè, kaj nyim najvech potrèbno je, najmre pravichnozt Dùshe ſzvoje, y nepreczènyeni kinch neozkrùnyene chiztòche vu ſzegùrnozt poztàviti, y zato ſzvéta, y oſzebùjno ztanovita pajdàshenya bèſati, y nepùztiti, dabiſze chlovek vu najmenysheh prilikah iz ſzàmoga ſzebe zpozàbil, ſzvoja chùtenya nebi ztègnul, y vſzu pogibèlnu ſzlobòdchinu nyim zakràtil, chedno y dòztojno dersànye, y ràzbornozt, koje krèpozti jeſzu najvekshi kinch mlàdozti, vu vſzem obdersàvati. Otczi y Matere najſze od nye vuchè, tak druſinu ſzvoju na rèd zpràviti, y pri nyoj ztràh Bòsji zachùvati, da detczu ſzvoju po Kerſchànzki odhràne, da iz czèle hiſe nyihove Kerſchànzko y krèpoztno ſivlènye budeſze ſzvètilo. Vſzaki, koigod je, najſze od nye vuchi, da bude proti Bogu veren, proti bliſnyemu pravèdni y iztinzki, na ſzlusbu Bòsju marlyiv, vu ſzuprotivchinah y nevolyah terpliven, ponìzen, tih y krotek,

chizt y pravichen; da ſzvoje dúſhozti marlyivo izpunyàva, ſzvoje poſzle y delo zkerblyivo zvershàva, ſzvoje rukotvòrztvo y tergovinu nevtrudlyivo obávlya, dùſhoztjam Kerſchánzkoga y váraskoga ſivlènya zadòzta chini, Bogu, y onem, koji na zemlyi Bòsji nameztniki jeſzu, nájmre nashem Poglavárom radovòlynu pokòrnozt izkáſemo, Bosánzke y ſzvètzke zapovedi obdersávamo. Ovo znamènuje, dragi moji Farniki! Mariu iztinzko y Kerſchánzki poſtùvati. Znamènuje takáj, zkupa vu nyoj Boga najvekshega Gozpona poſtùvati, na kojega vſze poſtènye, koje Szvètczem izkasùjeſze, rávnatiſze mòra. Amen.

Konecz Ztrani Druge.

ZAVJE-

ZAVJETEK

ZTRANI DRUGE.

RAZLAGANYE PERVO

Ztranka

2. Od